

Program može biti opisan u 3 faze:

1. Početna faza uključuje upoznavanje djeteta i stvaranje pozitivne atmosfere u odnosu s djetetom. U prvom mjesecu najvažnije je ustanoviti djetetove jake i slabe strane, interese i pojačanja. Sve se to ostvaruje kroz puno igre. Bitno je da dijete nauči kako surađivanje sa zahtjevima rezultira trenutnim i čestim nagrađivanjima.

Dijete uči sjediti za stolom, čekati, dovršiti zadatak, uči biti prijemljiv za instrukcije?, zatim razumjeti slijed uzroka i posljedice, te učenje feedbacka.

2. Srednja faza uključuje učenje komunikacije, igre, vještine brige o sebi, socijalne vještine. Svako učenje je razrađeno u korake koji se uče sistematično. Iako je cilj razviti vještine u djeteta, dugoročni cilj je povećati njegovu mogućnost za učenje i funkcioniranje u prirodnoj okolini.

3. Napredna faza uključuje rad na generalizaciji u svakodnevnoj okolini. Naglasak je na sofisticiranijem korištenju socijalnih vještina, igre, emocija, kognitivnih i komunikacijskih vještina i integracije u prirodnu sredinu za učenje.

I. FAZA ABE

Prvih pet NEVERBALNIH programa unutar prve faze:

1. Program: Kontakt očima

• Procedura programa:

1) reagiranje na ime- sjedite na stolici preko puta djeteta. Recite ime djeteta i istovremeno napravite kontakt očima uvođenjem jestive nagrade ili malog opipljivog nagrađivača na nivo vaših očiju. Kada dijete uspostavi kontakt očima sa vama u trajanju od 1 sekunde, odmah mu dajte nagradu. Tokom predavačkih lekcija, recite djetetovo ime i odložite vašu nagradu za nekoliko sekundi kako bi procijenili da li dijete gleda i bez nagrade. Razlikujte reakcije na nagrađivanje predstavljene bez nagrada. Pružite pozitivne nagrađivače ako vas dijete gleda spontano.

2) 5 sekundi-ponovite proceduru točke 1 ali održite kontakt očima za 5 sekundi prije davanja nagrade djetetu. Raznoliko provodite predstavljene odgovore bez nagrada.

3) Dok se igrate-dajte igračku djetetu da se igra na stolu. Sjedite preko puta djeteta i recite njegovo ime. Uklonite nagrađivanja tokom kasnijih testova. Različito provedite odgovore predstavljene najnižim nivoom nagrađivanja.

4) Iz daljine-ponovite proceduru u točki 3 ali sjedite ili stojite na udaljenosti od 3 metra. Recite ime djeteta i pomognite djetetu da vas pogleda. Provedite odgovor. Uklonite nagrade tokom kasnijih testova. Raznoliko provedite odgovore predstavljene najnižim nivoom nagrađivanja. Tokom serija predavanja, povećajte udaljenost između vas i djeteta.

5) reakcija na „pogledajte me“-sjedite na stolici preko puta djeteta. Dajte instrukciju "pogledaj me". Upotrijebite isto pomagalo u proceduri nagrađivanja kao u točki 1.

- materijali: jestivi i osjetljivi nagrađivači.
- Predloženi preduslovi: sjedenje na stolici.
- Prijedlozi pomaganja: postavite nagradu na nivo očiju da bi ga dijete pratilo ili nježno usmjerite dječju bradu na gore kako bi uspostavili kontakt očima. Upotrijebite proceduru odlaganja vremena: odložite pomaganje za po 2 sekunde po testovima.

instrukcija reakcija datum uvođenja datum savladavanja

(1-4) ime djeteta

5) „pogledajte me" (1-5) kontakt očima

1. za 1 sekundu
2. za 5 sekundi
3. tokom igranja
4. iz daljine .
5. kao reakcija na „gledaj me".

Za orijentaciju pogledaj video prikaz:

<http://www.youtube.com/watch?v=k1s4wNH4KcU>

2. Program: Imitiranje cijelih motornih pokreta

- procedura programa: sjedite na stolici koja je okrenuta djetetu i uspostavite pažnju. Dajte instrukciju „uradi ovo" dok istovremeno izvodite gomilu motornih pokreta. Pomognite djetetu da izvede pokret i provede odgovor. Uklonite pomagala tokom kasnijih testova. Različito provedite odgovore predstavljene najnižim nivoom pomaganja. Provodite pravilne odgovore bez pomaganja.
- Predloženi preduslovi: sjedenje na stolici.
- Predloži pomagala: fizički usmjerite dijete da izvede odgovor.

instrukcija: „uradi ovo" odgovor datum uvođenja datum savladavanja

1. dogurati stol
2. tapšanje rukama
3. mahanje
4. postaviti ruke gore
5. lupati stopalima
6. dodirivanje nogama
7. mrdanje glavom
8. klimanje glavom
9. okretanje
10. pokrivanje lica rukama
11. dodirivanje ramena
12. skok
13. kruženje rukama

15. dodirivanje stomaka
16. pružanje ruku
17. kucanje
18. stavljanje ruku na struk
19. trljanje ruku
20. dodirivanje glave

Za orijentaciju pogledaj video snimke:

<http://www.youtube.com/watch?v=-xfaleH3Hf0>

<http://www.youtube.com/watch?v=Q57WCyW2H0Q>

<http://www.youtube.com/watch?v=Y00PndZKrqU>

3. Program. Imitiranje radnji sa objektima

- procedura programa: postavite dva identična objekta na stol. Sjedite preko puta stola ispred djeteta. Uspostavite pažnju. Predstavite instrukciju „uradi ovo“ dok istovremeno izvodite djelovanje sa jednim od objekata. Pomognite djetetu da izvede akciju sa drugim objektom i provedite reakciju. Uklonite pomaganja tokom kasnijih testova. Različito provedite odgovore predstavljene najnižim nivoom pomaganja. Provodite pravilne odgovore bez pomaganja.
- Materijali: objekti za pokretanje.
- Predloženi preduslovi: sjedenje na stolici.
- Prijedlozi za pomaganje: fizički vodite dijete da izvede reakciju.

- instrukcija: „uradi ovo“ reakcija datum uvođenja datum savladavanja

1. postavite blokadu na kantu
2. zvonite zvoncem
3. gurnite igračku auto i
4. mašite zastavom
5. udarite bubanj
6. stavite kapu
7. šarajte
8. obrišite usta
9. udarajte čekićem igračku
10. nahranite lutku
11. držite telefon na uhu
12. pijte iz čaše
13. pušite u rog
14. češljajte kosu
15. radite nešto sa lutkom
16. kotrljajte lutku
17. stavite novčić u banku
18. poljubite lutku
19. pečatirajte papir

ili slažite toranj od lego kocki kao u ovom video slajdu na ovoj adresi:

http://www.youtube.com/watch?v=OqdTHz2p_Dc

ili imitirajte s djetetom udaranje u bubanj kao na ovom videu:

<http://www.youtube.com/watch?v=-rWKSTtM6Ys>

4. Program. Imitira fine motorne pokrete

- procedura programa: sjedite na stolici prema djetetu i uspostavite pažnju. Dajte instrukciju „napravi ovo“ dok istovremeno pravite fini motorni pokret. Pomognite djetetu da izvede pokret i provede odgovor. Uklonite pomoć tokom, kasnijih testova. Različito provodite odgovore predstavljene najnižim nivoom pomagala. Eventualno samo provodite pravilne reakcije bez pomagala.
- Predloženi preduslovi: sjedenje na stolici i imitiranje masovnih motornih pokreta.
- Predloži pomaganja: fizički usmjerite dijete da bi izvelo reakciju.

instrukcija: „napravi ovo“ reakcija datum uvođenja datum savladavanja

1. sklopite ruke
2. otvorite i zatvorite ruke
3. dodirnite prste po-redu
4. dodirnite palce :
5. mrdajte prstima
6. trljajte ruke zajedno
7. dodirnite redom prste sa palcem
8. pokažite dijelove tijela
9. pokažite kažiprstom po dlanu
10. pružite kažiprst
11. postavite palčeve na gore
12. napravite znak mira

5. Program. Imitiranje oralnih motornih pokreta

- procedura programa: sjedite u stolici prema djetetu i uspostavite pažnju. Dajte instrukciju „napravi ovo“ dok istovremeno pravite oralni motorni pokret. Pomognite djetetu da izvede pokret i provedite reakciju. Uklonite pomagala tokom kasnijih testova. Različito provodite reakcije predstavljene najnižim nivoom pomaganja. Eventualno, samo provodite pravilne reakcije bez pomagala.
- Predloženi preduslovi: sjedenje na stolici; kontakt očima; imitiranje cijelih i finih motornih pokreta.
- Predloži pomaganja: fizički postavite dječje usne u pravilni položaj. Koristite materijale koji mogu olakšati reakcije (npr., rog ili mlaz za puhanje, lizaljka za izbacivanje jezika).

instrukcija: „napravi ovo" reakcija datum uvođenja datum savladavanja

1. otvorite usta -
2. izbacite jezik
3. spojite usne
- 4.-dodirnite zube
5. puhnite
6. nasmijte se
7. namršтите se
8. poljubite
9. postavite jezik ispred gornjih zuba
10. postavite gornje zube preko donje usne

Programi s verbalnim nalogom unutar I. faze

1. Program uz verbalni nalog: Prati instrukcije iz jednog koraka

- procedura programa: sjedite na stolici prema djetetu i uspostavite pažnju. Dajte instrukciju. Pomognite djetetu da izvede reakciju i provedite. Uklonite pomagala tokom kasnijih testova. Različito provedite reakcije koje su predstavljene najnižim nivoom pomaganja. Eventualno samo provodite pravilne reakcije bez pomagala.
- Materijali: stvari potrebne za instrukciju.
- Predloženi preduslovi: za instrukciju - sjedenje na stolici.
- Predloži pomagala: fizički vodite dijete da izvede reakciju.

instrukcija: „uradi ovo" reakcija datum uvođenja datum savladavanja

1. „sjedi"
2. „ustani"
3. „dođi ovamo"
4. „stavi ruke dole"
5. „maši pa-pa"
6. „zagrlj me"
7. „digni ruke gore"
8. „poklopi ruke"
9. „okreni se"
10. „skok"
11. „poljubi me"
12. „baci ovo"
13. „zatvori vrata"
14. „daj poljubac"
15. „upali svijetlo"
16. „uzmi tkaninu"
17. „uključj muziku"
18. „stavi pregradu"
19. „daj mi pet"
20. „dodirni stopala"

2. Program uz verbalni nalog: Dijelovi tijela (receptivni i iskazni)

- procedura programa:

1) prepoznavanje dijelova tijela - sjedite na stolici prema djetetu.

Ustanovite pažnju i dajte instrukciju „dodirni (dio tijela).“

Pomognite djetetu da dodirne pravilan dio tijela na njemu/njoj i provedite reakcije. Uklonite pomagala tokom kasnijih testova i različito provodite reakcije predstavljene sa najnižim nivoom pomagala. Provodite samo pravilne reakcije bez pomagala.

2) Nazivanje dijelova tijela - sjedite na stolici prema djetetu i ustanovite pažnju. Pokažite dio tijela na sebi i recite „što je ovo?“ Pomognite djetetu da imenuje dio tijela i provedite reakciju. Uklonite pomagala tokom kasnijih testova. Različito provodite reakcije predstavljene najnižim nivoom pomaganja. Provodite samo pravilne odgovore bez pomagala.

- predloženi preduslovi:

1) pratnja instrukcije iz jednog koraka.

2)Prepoznavanje dijelova tijela i imenovanje poznatih objekata.

- predloži pomaganja:

1) izvedite reakciju ili fizički usmjerite dijete da je izvede.

2) izvedite ispravan odgovor.

instrukcija reakcija datum uvođenja datum savladavanja

(1)„dodirni " (1) dodiruje pravilni

(2)„što je ovo?“ dio tijela

(2) imenuje doo tijela

1. glava

2. stopalo

3. trbuh

4. nos

5. usta

6. noge

7. oči

8. uši

9. kosa

10. obrazi

11. ramena

12.šaka

13. lice

14.ruka

15. prsti

16. lakat

17. brada

18. nožni prsti

19. palac

<http://www.youtube.com/watch?v=8sNToD25XRE>

<http://www.youtube.com/watch?v=RwJnngJ2yyg>

3. Program uz verbalni nalog: Objekti (receptivni i iskazni)

- procedura programa:

1) prepoznavanje objekata-postavite objekt(te) na stol ispred djeteta. Uspostavite pažnju i dajte instrukciju „daj mi(ime objekta).“ Pomognite djetetu da vam doda objekt i provedite reakciju. Uklonite pomagala tokom kasnijih testova. Različito provedite reakcije predstavljene sa najnižim nivoom pomaganja. Provodite samo pravilne reakcije bez pomagala.

2) Imenovanje objekata - sjedite na stolici prema djetetu. Uspostavite pažnju i predstavite objekt. Recite „što je ovo?“. Pomognite djetetu da imenuje objekt i provedite odgovor. Uklonite pomagala tokom kasnijih testova. Različito provedite reakcije predstavljene sa najnižim nivoom pomaganja. Provodite samo pravilne reakcije bez pomagala.

- materijali: objekti. • Predloženi preduslovi:

- 1) pokazivanje istih objekata.
- 2) Pratlja 15 jedno-stepenih instrukcija.
- 3) Imitira zvukove i proste riječi.

- predloži pomaganja:

- 1) fizički usmjerite dijete da vam doda objekt
- 2) oblikujte ime.

instrukcija reakcija datum uvođenja datum savladavanja

- (1) „daj mi "(1) daje pravilni objekt
- (2) „Što je ovo?"
- (2) imenuje objekt

4. Program uz verbalni nalog: Slike (receptivne i iskazne)

- procedura programa:

1) prepoznavanje slika-postavite sliku(e) stol ispred djeteta. Uspostavite pažnju i dajte instrukciju „pokaži (ime objekta na slici).“ Pomognite djetetu da pokaže sliku i provedite odgovor. Uklonite pomagala tokom kasnijih testova. Različito provodite odgovore predstavljene najnižim nivoom pomaganja. Provodite pravilne odgovore bez pomagala.

2) Imenovanje slika-sjedite na stolici prema djetetu. Ustanovite pažnju i predstavite sliku da bi dijete moglo da je vidi. Recite „što je ovo?“ Pomognite djetetu da imenuje sliku i provedite odgovor. Uklonite pomagala tokom kasnijih testova. Različito provodite odgovore predstavljene najnižim nivoom pomaganja. Provodite pravilne odgovore bez pomagala.

- materijali: fotografije objekata i karte sa slikama (pogledajte listu resursa).

- Predložene preduslovi:

1) pokazivanje istih slika.

2) Prati 15 jedno-stepenih instrukcija može prepoznati 10-15 objekata.

3) Imenuje objekte.

- predloži pomagala:

1) fizički vodi dijete da pokaže sliku.

2) Oblikovanje imena.

5. Program: Prepoznaje poznate ljude

- procedura programa:

1. prepoznavanje na slikama-postavite sliku na sto. Ustanovite pažnju i predstavite instrukciju „pokaži (ime osobe na slici).“ Pomognite djetetu da pokaže točnu sliku i provedite odgovor. Uklonite pomagala tokom kasnijih testova. Različito provodite odgovore predstavljene najnižim nivoom pomaganja. Provodite pravilne odgovore bez pomagala.

2) Prepoznavanje uživo-sa poznatom osobom u sobi, sjedite na stolici prema djetetu. Uspostavite pažnju i stanje recite instrukciju „idi __ (ime poznate osobe).“ Pomognite djetetu da hoda do poznate osobe. Provedite odgovor. Uklonite pomagala tokom kasnijih testova. Različito provodite odgovore predstavljene najnižim nivoom pomaganja. Provodite pravilne odgovore bez pomagala.

- materijali: fotografije poznatih ljudi. , , .
- Predloženi preduslovi: pokazivanje istih slika. Prati 10 jedno-stepenih instrukcija i prepoznaje objekte i slike.
- Predloži pomagala: fizički usmjerite dijete da izvede odgovor.

6. Program uz verbalni nalog: Riječi (instrukcije i prepoznavanje slika)

- procedura programa:

1) pratnja verbalnih instrukcija-sjedite na stolicu prema djetetu. Postavite neophodne materijale na sto u vidokrugu djeteta. Uspostavite pažnju i dajte instrukciju „pokaži mi (riječ).“ Pomognite djetetu da izvede djelo i provedite odgovor. Uklonite pomagala tokom kasnijih testova. Različito provodite odgovore predstavljene najnižim nivoom pomaganja. Provodite pravilne odgovore bez pomagala.

2) Prepoznavanje riječi na slikama-postavite sliku na stol ispred djeteta. Uspostavite pažnju i dajte instrukciju „pokaži (riječ).“ Pomognite djetetu da pokaže pravilnu sliku i provedite odgovor. Uklonite pomagala tokom kasnijih testova. Različito provodite odgovore predstavljene najnižim nivoom pomaganja. Provodite pravilne odgovore bez pomagala.

- materijali: objekti potrebni za naredna dijela i kartice sa recima (pogledajte listu resursa).

- Predloženi preduslovi:

- 1) pratnja 10 jedno-stepenih instrukcija.
- 2) Prepoznavanje slika.

- predlaganje pomagala:

- 1) izvođenje odgovora ili fizičko usmjeravanje djeteta da izvede djelo.
- 2) izvođenje naziva djela.

instrukcija odgovor datum uvođenja datum savladavanja

(1) „pokaži mi “ i (2) „pokaži __ “ (1) izbodi djelo i (2) pokazuje pravu sliku stajanja

7. Program uz verbalni nalog: Objekti iz okruženja (receptivni i iskazni)

procedura programa:

1) prepoznavanje objekta iz okruženja-sjedite na stolici prema djetetu. Uspostavite pažnju i predstavite instrukciju „dodirni (objekt iz okruženja).“ Pomognite djetetu da hoda i dodirne objekt. Provedite odgovor. Uklonite pomagala tokom kasnijih testova. Različito provodite odgovore predstavljene najnižim nivoom pomaganja. Provodite pravilne odgovore bez pomagala.

2) Imenovanje objekta iz okruženja-dovedite dijete do objekta iz okruženja. Ustanovite pažnju i pokažite objekt. Recite „Što je ovo?“ pomognite djetetu da imenuje objekt. Provedite odgovor. Uklonite pomagala tokom kasnijih testova. Različito provodite odgovore predstavljene najnižim nivoom pomaganja. Provodite pravilne odgovore bez pomagala.

• predloženi preduslovi:

- 1) pratnja jedno-stepenih instrukcija i prepoznavanje objekata
- 2) imenovanje objekata

• Predloži pomagala:

- 1) fizički usmjerite dijete da izvede odgovor
- 2) izvedite ime objekta

• procedura programa:

- predstavite stranu u slikovnici djetetu. Recite „pokaži __ (ime stvari).“ Pomognite djetetu da pokaže točnu sliku i provedite odgovor. Uklonite pomagala tokom kasnijih testova. Različito provodite odgovore predstavljene najnižim nivoom pomaganja. Provodite pravilne odgovore bez pomagala.

• Materijali: slikovnice (pogledajte listu resursa).

• Predloženi preduslovi: prepoznaje objekte i slike.

• Predloži pomagala: fizički usmjerite dijete da izvede odgovor. Počnite sa slikovnicama koje imaju ograničen broj stvari po strani.

instrukcija: "odgovor: datum uvođenja datum savladavanja „pokaži pravilnu sliku“

8. Program uz verbalni nalog: Funkcioniranje objekata (receptivni i iskazni)

• procedura programa:

1) prepoznavanje objekata po funkciji-postavite objekte ili slike na stol ispred djeteta. Uspostavite pažnju i predstavite instrukciju „s čime (radiš)?* (npr., „čime brišeš?“). Pomognite djetetu da pokaže točan objekt ili sliku. Provedite odgovor. Uklonite pomagala tokom kasnijih testova. Različito provodite odgovore predstavljene najnižim nivoom pomaganja.

2) Imenovanje po funkciji-sjedite na stolicu prema djetetu. Uspostavite pažnju. Recite „čime (radiš)?" (npr. „čime bojiš?). Pomognite djetetu da imenuje objekt (npr., „bojicom" ili „bojim bojicama"). Provedite odgovor. Uklonite pomagala tokom kasnijih testova. Različito provodite odgovore predstavljene najnižim nivoom pomaganja. Provodite pravilne odgovore bez pomagala.

3) Imenovanje funkcija objekata-sjedite na stolicu ispred djeteta i uspostavite pažnju. Recite „što radiš sa (ime objekta)?" (npr. „što radiš sa olovkom?"). Provedite odgovor. Uklonite pomagala tokom kasnijih testova. Različito provodite odgovore predstavljene najnižim nivoom pomaganja. Provodite pravilne odgovore bez pomagala.

- materijali: objekti.

- Predloženi preduslovi:

1) pratnja jedno-stepenih instrukcija; prepoznavanje objekata; pratnja verbalnih instrukcija.

2) Prepoznavanje objekata po funkciji i imenu objekata i riječi.

pitanje odgovor datum uvođenja datum savladano

(1-2) „što pokazuje - radiš sa__?" objekat/sliku

(3) „što radiš (2) kaže ime sa?" (1) objekta

1. piši s/olovkom

2. pij/šalicom

3. jedi s/viljuškom

4. sijeci s/škarama

5. čitaj/knjigu

6. spavaj u/krevetu

7. sjedi na/stolici

8. pričaj na/telefonu

9. boji sa/bojicom

10. peri sa/sapunom

11. meti sa/metlom

12. isprazni nos s/maramicom

13. baci/loptu

14. češljaj kosu/četkom

9. Program. Posjedovanje (receptivno i iskazno)

procedura programa:

1) prepoznavanje imovine-s poznatom osobom u vidokrugu djeteta, dajte instrukciju „dodirni (od osobe) (dio tijela ili odijelo)" (npr., „dodirni Ivin prst"). Pomognite djetetu da dodirne pravilan dio tijela ili dio odjela i provedite odgovor. Uklonite pomagala tokom kasnijih testova. Različito provodite odgovore predstavljene najnižim nivoom pomaganja. Provodite pravilne odgovore bez pomagala.

2) Imenovanje imovine-pokažite dio tijela ili odjela poznate osobe i recite „čiji (dio tijela ili odijelo)?" Pomognite djetetu da imenuje osobu i imovinu (npr., „Ivina košulja"). Provedite odgovor. Uklonite pomagala tokom kasnijih testova. Različito provodite odgovore predstavljene najnižim nivoom pomaganja. Provodite pravilne odgovore bez pomagala.

• predloženi preduslovi:

- 1) prepoznavanje dijelova tijela ili odjela i poznatih ljudi (osobno).
- 2) Imenovanje dijelova tijela ili odjela i poznatih ljudi.

• Predloži pomagala:

- 1) fizički usmjerite dijete da pokaže pravilan dio tijela ili odijela.
- 2) Izvedite odgovor.

10. Program. Prepoznavanje zvukova iz okruženja

• procedura programa:

1) pokazivanje na slike koje predstavljaju zvuk-stavite slike na stol ispred djeteta. Pustite zvuk na kasetofonu. Pitajte „što čuješ?" Pomognite djetetu da pokaže odgovarajuću sliku. Uklonite pomagala tokom kasnijih testova. Različito provodite odgovore predstavljene najnižim nivoom pomaganja. Provodite pravilne odgovore bez pomagala.

2) Imenovanje zvukova-pustite zvuk na kasetofonu. Pitajte „što čuješ?" Pomognite djetetu da imenuje zvuk. Uklonite pomagala tokom kasnijih testova. Različito provodite odgovore predstavljene najnižim nivoom pomaganja. Provodite pravilne odgovore bez pomagala.

• materijali: zvukovi okruženja (pogledajte listu) i kasetofon.

• Predloženi preduslovi:

- 1) prepoznavanje slika i djela.
- 2) Imenovanje slika i djela.

• predloži pomagala:

- 1) oblikujte odgovor ili fizički usmjerite dijete da bi pokazalo pravu sliku.
- 2) Oblikujte pravilan odgovor.

pitanje odgovor datum uvođenja datum savladavanja
(1-2), „što čuješ?"; 4 (1) pokazuje pravu sliku

(2) imenuje zvuk

1. zvono telefona
2. kucanje sata
3. žaba
4. kihanje
5. lajanje
6. zvuk patke
7. plakanje bebe
8. mijaukanje
9. klavir
10. vatreni motor
11. cvrkutanje
12. udaranje lopte
13. paljenje kola
14. prskanje vode
15. svinja
16. mukanje krave
17. zvono vrata
18. rog
19. srkanje
20. udaranje čekićem

11. Program. Pokazivanje željenih objekata..

• Procedura programa

1) pokazivanje na stvari u izolaciji-sjedite na stolicu ispred djeteta. Držite željenu stvar (hranu ili igračku). Recite „što želiš?“ Pomognite odgovor preko pokazivanja sa djetetovom dominantnom rukom i usmjerite ga da dodirne stvar sa kažiprstom. Odmah mu dajte željenu stvar. Dozvolite djetetu da se igra sa stvarčicom ili pojede hranu. Ponovite ovu proceduru i uklonite pomagala tokom kasnijih testova. Različito provodite odgovore predstavljene najnižim nivoom pomaganja. Provodite pravilne odgovore bez pomagala.

2) Pokazivanje na stvar sa prisutnom neželjenom stvarčicom-sjedite na stolicu ispred djeteta. Držite jednu željenu i jednu neželjenu stvar. Recite „što želiš?“ Pomognite djetetu da pokaže željenu stvar. Odmah mu dajte željenu stvar. Uklonite pomagala tokom kasnijih testova. Različito provodite odgovore predstavljene najnižim nivoom pomaganja. Provodite pravilne odgovore bez pomagala.

3) Pokazivanja na stvari na stolu-stavite jednu željenu stvar ijednu neželjenu stvar na stol van domašaja djeteta. Recite „što želiš?“ Pomognite djetetu da pokaže prema željenoj stvari. Odmah mu dajte željenu stvar. Uklonite pomagala tokom kasnijih testova. Različito provodite odgovore predstavljene najnižim nivoom pomaganja. Provodite pravilne odgovore bez pomagala.

4) Pokazivanje na stvar bez verbalne instrukcije-postavite nekoliko željenih i neželjenih stvari na stol van domašaja djeteta. Sačekajte nekoliko sekundi. Ako dijete dosegne ka željenoj stvari, pomognite mu pokazivanjem. Ako dijete ne dosegne spontano, namamite ga uzorkom

jedne stvari i stavljanjem te stvari na kraj stola ili dozvoljavanjem djetetu da pristupi toj stvari a onda je ponovo stavite na sto. Uklonite pomagala tokom kasnijih testova. Različito provodite odgovore predstavljene najnižim nivoom pomaganja. Provodite pravilne odgovore bez pomagala.

- materijali: željene stvari (hrana i igračke) i neželjene stvari.
- Predloženi preduslovi: sjedenje na stolicu.
- Predloži pomaganja: fizički usmjerite ili oblikujte smjerni odgovor.

pitanje odgovor datum uvođenja datum savlađivanja
(1-3) „što želiš?“ (1-4) pokazivanje željene stvari

1. jedna spremna stvar
2. jedna željena i neželjena stvar
3. jedna željena stvar i neželjena stvar na stolu
4. bez verbalne instrukcije

12. Program. Verbalni zahtjevi željenih stvari

- procedura programa:

1. zahtjev kroz jednu riječ-stavite željenu i neželjenu stvar na stol upravo van domašaja djeteta. Recite „što želiš?“ Pomognite djetetu da pokaže željenu stvar i da je imenuje (npr., «kolačić»). Odmah mu dajte željenu stvar. Uklonite pomagala tokom kasnijih testova. Različito provodite odgovore predstavljene najnižim nivoom pomaganja. Provodite pravilne odgovore bez pomagala.

2. Zahtjev kroz dvije riječi-stavite željenu i neželjenu stvar na sto upravo van domašaja djeteta. Recite „što želiš? Pomognite djetetu da pokaže željenu stvar i da je verbalno zatraži (npr., „hoću kolačić“). Odmah mu dajte željenu stvar. Uklonite pomagala tokom kasnijih testova. Različito provodite odgovore predstavljene najnižim nivoom pomaganja. Provodite pravilne odgovore bez pomagala.

3. Zahtjev kroz tri riječi-stavite željenu i neželjenu stvar na sto upravo van dohvata djeteta. Recite „što želiš?“ Pomognite djetetu da pokaže željenu stvar i da je verbalno zatraži (npr., „želim kolačić“). Odmah mu dajte željenu stvar. Uklonite pomagala tokom kasnijih testova. Različito provodite odgovore predstavljene najnižim nivoom pomaganja. Provodite pravilne odgovore bez pomagala.

4) Upotreba imena odrasle osobe-stavite željenu i neželjenu stvar na stol upravo van domašaja djeteta. Recite „što želiš?“ Pomognite djetetu da pokaže željenu stvar i da je verbalno zatraži upotrebom vašeg imena (npr., „Mama. Hoću kolač“). Odmah mu dajte kolač. Uklonite pomagala tokom kasnijih testova. Različito provodite odgovore predstavljene najnižim nivoom pomaganja. Provodite pravilne odgovore bez pomagala.
materijali: željene i neželjene stvari (igračke i hrana).

Prijedlozi preduvjeti:

(1-3) pokazivanje na željene stvari i imenovane objekte. (4) zahtjevi u rečenicama i imenovanjima ljudi.

- prijedlozi pomaganja: fizičko usmjeravanje pokaznog odgovora i oblikovanje zahtjevne rečenice.

pitanje odgovor datum uvođenja datum savladavanja

(1-4) „što želiš?“ (1-3) pokazivanje i verbalno traženje (4) upotreba imena odrasle osobe

1. pokazivanje + „(imenovanje)“
  2. pokazivanje + „želja (ime)“
  3. pokazivanje + „hoću (ime)“
  4. pokazivanje + „(ime odraslog) želim (ime)“
13. Program. Da/ne (željeno i neželjeno)

- procedura programa:

1) za neželjene stvari-sjedenje na stolici ispred djeteta. Držite neželjenu stvar (hranu ili igračku) i recite „hoćeš li (ime stvari)?“ Pomognite djetetu da klimne glavom ne ili da kaže „ne“ Odmah posle odgovora, uklonite neželjenu stvar iz pogleda i predstavite provodnik. Uklonite pomagala tokom kasnijih testova. Različito provodite odgovore predstavljene najnižim nivoom pomaganja. Provodite pravilne odgovore bez pomagala.

2) Za željene stvari-sjedite na stolici ispred djeteta. Predstavite željenu stvar (hranu ili igračku) i recite „da li želite (ime stvari)?“ Pomognite djetetu da klimne glavom ili da kaže „da“! Odmah posle odgovora dajte djetetu željenu stvar. Uklonite pomagala tokom kasnijih testova. Različito provodite odgovore predstavljene najnižim nivoom pomaganja. Provodite pravilne odgovore bez pomagala.

3. Slučajni da ili ne-sjedite na stolicu ispred djeteta. Predstavite željenu ili neželjenu stvar i recite „da li želiš (ime stvari)?“ Pomognite djetetu da klimne glavom ili kaže “ne” za neželjenu stvar, ili da klimne ili kaže “da” za željenu stvar. Posle odgovora „ne“, odmah uklonite neželjenu stvar iz vidokruga i predstavite provodnik. Posle odgovora „da“, dajte djetetu željenu stvar. Uklonite pomagala tokom kasnijih testova. Različito provodite odgovore predstavljene najnižim nivoom pomaganja. Provodite pravilne odgovore bez pomagala.

materijali: željene i neželjene stvari kao hrana i objekti.

Predloženi preduvjeti: imitiranje klimanja glavom ili verbalno imitiranje „ne“ i „da“.

Predloži pomaganja: oblikujte klimanje glavom ili „da“ i „ne“.

pitanje odgovor datum uvođenja datum savladavanja

(1-3) „da li želiš_?“ (1) «ne»

(2) „da“

(3) bilo „da“ ili „ne“

1. za neželjene
2. za željene
3. slučajni da i ne

14. Program. Imenovanje poznatih ljudi

• procedura programa:

1. imenovanja na slici-sjedite na stolici ispred djeteta. Uspostavite kontakt očima. Predstavite fotografiju poznate osobe i recite „ko je ovo?“ Pomognite djetetu da imenuje osobu na slici i provedite odgovor. Uklonite pomagala tokom kasnijih testova. Različito provodite odgovore predstavljene najnižim nivoom pomaganja. Provodite pravilne odgovore bez pomagala.

2. Direktna imenovanja-sa poznatom osobom u sobi, sjedite ispred djeteta. Uspostavite pažnju i pokažite poznatu osobu. Recite „tko je ovo?“ Pomognite djetetu u imenovanju osobe. Provedite odgovor. Uklonite pomagala tokom kasnijih testova. Različito provodite odgovore predstavljene najnižim nivoom pomaganja. Provodite pravilne odgovore bez pomagala.

- predloženi preduvjeti: prepoznavanje poznatih ljudi na slikama i uživo; imenovanje objekata.

- Prijedlozi pomagala: oblikovanje imena osobe.

pitanje odgovor datum uvođenja datum savladavanja

„koje ovo?“

(1) na slikama

(2) uživo (1) imena v. osobe

(2) imenovanje osobe

15. Program. Pravljenje izbora

• procedura programa: sjedite na stolici ispred djeteta. Držite dvije željene stvari u vidokrugu djeteta. Recite „da li želiš ili ?“ Pomognite djetetu da pokaže stvar koju najviše želi i da je imenuje. Odmah dajte izabranu stvar djetetu.

Uklonite pomagala tokom kasnijih testova. Različito provodite odgovore predstavljene najnižim nivoom pomaganja. Provodite pravilne odgovore bez pomagala.

Predloženi preduvjeti: pokazivanje željene stvari; verbalni zahtjevi željenih stvari; imenovanje objekata.

Predloži pomagala: fizički usmjeravajte dijete da pokaže željenu stvar i da verbalno imenuje naziv objekta.

pitanje: „da li želiš ili ?“ odgovor: pokazuje željeni objekt i imenuje ga
datum uvođenja datum savladavanja

16. Program. Društvena pitanja

- procedura programa: sjedite na stolici ispred djeteta. Ustanovite pažnju i predstavite instrukciju i postavite društveno pitanje. Pomognite djetetu da odgovori na pitanje i provede odgovor. Uklonite pomagala tokom kasnijih testova. Različito provodite odgovore predstavljene najnižim nivoom pomaganja. Provodite pravilne odgovore bez pomagala.
- Predloženi preduvjeti: pratnja jedno-stepenih instrukcija i imitiranje riječi.
- Prijedlozi pomagala: Upotreba pomoći u obliku odlaganja vremena. Odmah oblikujte točan odgovor i tada odložite vaš model u povećanjima od 2 sekunde tokom kasnijih testova.

primer društvenog odgovor, datum uvođenja, datum svladavanja

pitanja

1. „kako se zoveš?"
2. „koliko imaš godina?"
3. „kako se osjećaš danas?"
4. „gdje živiš?"
5. Tko ti je brat/sestra?"
6. „s čime voliš igrati?"
7. „kako se zovu tvoji majka i otac?"
8. „što voliš jesti?"
9. „gdje ideš u školu?"
10. Tko je tvoj prijatelj?"
11. Koji ti je omiljeni televizijski program?"
12. „gdje živiš?"
13. Koji je tvoj broj telefona?"
14. „Što želiš da popiješ?"
15. „koja je tvoja omiljena igračka?"
16. „Kada ti je rođendan?"
17. „kako se zove tvoj nastavnik?"

• procedura programa:

- riječi imena na slikama-sjedite na stolicu ispred djeteta. Ustanovite pažnju i predstavite sliku osobe koja izvodi djelo. Recite „što (je/jeste)(on/ona/oni) rade?" Pomognite djetetu da imenuje dio. Provedite odgovor. Uklonite pomagala tokom kasnijih testova. Različito provodite odgovore predstavljene najnižim nivoom pomaganja. Provodite pravilne odgovore bez pomagala.
- Riječi imena na drugima-sjedite na stolicu preko puta djeteta. Ustanovite pažnju i izvedite djelo. Recite „što radim?" Pomognite djetetu da imenuje djelo. Provedite odgovor. Uklonite pomagala tokom kasnijih testova. Različito provodite odgovore predstavljene najnižim nivoom pomaganja. Provodite pravilne odgovore bez pomagala.
- Riječi imena u sebi-pomognite djetetu da izvede djelo (fizički usmjerite djelo ili model djelovanja da bi ga dijete imitiralo). Recite „što radiš?" Pomognite djetetu da imenuje djelo.

17. Program. Riječi (imena na slikama, dr i sebe)

- procedura programa:

- riječi imena na slikama-sjedite na stolicu ispred djeteta. Ustanovite pažnju i predstavite sliku osobe koja izvodi djelo. Recite „što (je/jeste)(on/ona/oni) rade?" Pomognite djetetu da imenuje dio. Provedite odgovor. Uklonite pomagala tokom kasnijih testova. Različito provodite odgovore predstavljene najnižim nivoom pomaganja. Provodite pravilne odgovore bez pomagala.

- Riječi imena na drugima-sjedite na stolicu preko puta djeteta. Ustanovite pažnju i izvedite djelo. Recite „što radim?" Pomognite djetetu da imenuje djelo. Provedite odgovor. Uklonite pomagala tokom kasnijih testova. Različito provodite odgovore predstavljene najnižim nivoom pomaganja. Provodite pravilne odgovore bez pomagala.

- Riječi imena u sebi-pomognite djetetu da izvede djelo (fizički usmjerite djelo ili model djelovanja da bi ga dijete imitiralo). Recite „što radiš?" Pomognite djetetu da imenuje djelo.

Provedite odgovor. Uklonite pomagala tokom kasnijih testova. Različito provodite odgovore predstavljene najnižim nivoom pomaganja. Provodite pravilne odgovore bez pomagala.

- materijali: objekti potrebni za djelovanja i kartice sa riječima.
- Predloženi preduvjeti: pratnja verbalnih instrukcija i slika sa nazivima.
- Predloži pomagala: oblikujte imena djelovanja.

pitanje odgovor datum uvođenja datum savladavanja

(1) „Što (on/ona/oni) rade?

(2) „Što ja radim?4

(3) „Što ti radiš?" (1-3) ime djela

1. stajanje
2. sjedenje
3. tapšanje
4. mahanje
5. jedenje
6. pijeње
7. okretanje
8. skakanje
9. grljenje
10. ljubljenje
11. puhanje
12. spavanje
13. kucanje
14. čitanje
15. crtanje

18. Program. Usklađivanje

- procedura programa: stavite stvari na stol ispred djeteta. Predstavite stvar koja odgovara jednoj od stvari po djetetu i recite „usklađi”. Pomognite djetetu da postavi stvar na vrh ili ispred odgovarajuće stvari na vrhu ili ispred odgovarajuće stvari i provedite točan odgovor. Uklonite pomagala tokom kasnijih testova. Različito provodite odgovore predstavljene najnižim nivoom pomaganja. Provodite pravilne odgovore bez pomagala. U početku stavite jednu stvar na stol; postepeno uvedite dodatne stvari.

- Materijali: isti objekti i slike, kartice sa slovima, obojeni objekti, kartice sa brojevima i oblicima.

- Predloženi preduvjeti: sjedenje na stolici.

- Prijedlozi pomagala:

instrukcija: „sklad" odgovor, postavlja stvar na vrh ili ispred odgovarajuće stvari datum uvođenja datum savladavanja

1. isti objekti
2. iste slike
3. slike ka objektima
4. objekti ka slikama
5. boje
6. oblici
7. slova
8. brojevi
9. različiti objekti
10. vezani objekti (npr., olovka s papirom)

19. Program: Boje (receptivne i iskazne)

- procedura programa:

1) prepoznavanje boja-postavite obojene materijale na stol ispred djeteta. Ustanovite pažnju i recite „pokaži (ime ,boje)." Pomognite djetetu da pokaže pravilnu boju i provedite odgovor. Uklonite pomagala tokom kasnijih testova. Različito provedite odgovore predstavljene najnižim nivoom pomaganja. Provodite pravilne odgovore bez pomagala.

Pogledaj video:

<http://www.youtube.com/watch?v=05y6UQ7kVRc>

2) Imenovanje boja-sjedite na stolici okrenuti ka djetetu. Ustanovite pažnju i predstavite obojeni objekt. Recite „koja je ovo boja?" Pomognite djetetu da imenuje boju i provedite odgovor. Uklonite pomagala tokom kasnijih testova. Različito provedite odgovore predstavljene najnižim nivoom pomaganja. Provodite pravilne odgovore bez pomagala.

- materijali: obojeni papir i obojeni objekti.
- Predloženi preduslovi:

- 1) prepoznavanje slika.
- 2) Imenovanje objekata i slika.

• prijedlozi pomagala:

20. Program. Oblici (receptivni i iskazni)

• procedura programa:

1) prepoznavanje oblika-postavite oblik na stol ispred djeteta. Ustanovite pažnju i recite „pokaži (ime oblika).“ Pomognite djetetu da pokaže pravilan oblik i provedite odgovor. Uklonite pomagala tokom kasnijih testova. Različito provedite odgovore predstavljene najnižim nivoom pomaganja. Provodite pravilne odgovore bez pomagala.

2) Imenovanje oblika-sjedite na stolicu okrenuti djetetu. Ustanovite pažnju i predstavite oblik. Recite „koji je ovo oblik?“ Pomognite djetetu da imenuje oblik i provedite odgovor. Uklonite pomagala tokom kasnijih testova. Različito provedite odgovore predstavljene najnižim nivoom pomaganja. Provodite pravilne odgovore bez pomagala.

• materijali: oblici.

• Predloženi preduslovi:

- 1) prepoznavanje objekata i slika i prepoznavanje istih oblika.
- 2) Prepoznavanje oblika, imena objekata i slika.

1) fizički usmjerite dijete da pokaže pravilnu boju. Upotrijebite poziciona pomagala postavljanjem obojenog objekta bliže djetetu.

2) Oblikujte ime boje.

instrukcija odgovor

(1) „pokaži “ (1) pokazuje na

(2) Koja je ovo pravilnu boju
boja? (2) imenuje boju

datum uvođenja datum savladavanja

1. plava
2. crvena
3. žuta
4. zelena
5. bijela
6. crna
7. ljubičasta
8. narančasta
9. roza
10. smeđa

21. Program Slova (receptivni i iskazni)

- procedura programa:

1) prepoznavanje slova-stavite slovo(a) na stol ispred djeteta. Ustanovite pažnju i recite „pokaži (ime slova).’ Pomognite djetetu da pokaže pravilno slovo i provedite odgovor. Uklonite pomagala tokom kasnijih testova. Različito provedite odgovore predstavljene najnižim nivoom pomaganja. Provodite pravilne odgovore bez pomagala.

2) Imenovanje slova-sjedite na stolicu okrenuti djetetu. Ustanovite pažnju i predstavite slovo. Recite „koje je ovo slovo?" Pomognite djetetu da imenuje slovo i provedite odgovor. Uklonite pomagala tokom kasnijih testova. Različito provedite odgovore predstavljene najnižim nivoom pomaganja. Provodite pravilne odgovore bez pomagala.

- materijali: kartice sa slovima.

- Predloženi preduslovi:

1) prepoznavanje slika.

2) Imenovanje slika.

- prijedlozi pomagala:

1) fizički usmjerite dijete na pravilno slovo. Upotrijebite poziciona pomagala postavljanjem slova bliže djetetu.

2) Oblikujte ime slova.

<http://www.youtube.com/watch?v=-ma6hmtH9go>

instrukcija odgovor

(1) „pokaži_” (1) pokazuje (2) „koje je ovo slovo“ (2) imenuje slovo
datum uvođenja datum savladavanja

1. A/a

2. B/b

3. C/c

4. D/d

5. E/e

6. F/f

7. G/g

8. H/h

9. V/i

10. J/j

11. K/k

12. L/l

13. M/m

14. N/n

15. O/o

16. P/p

17. Q/q

18. R/r

19. S/s-Z/z

22. Program. Brojevi (receptivni i iskazali)

- procedura programa:

1) prepoznavanje brojeva-stavite broj(eve) na stol ispred djeteta.

Ustanovite pažnju i recite „pokaži (broj)" Pomognite djetetu da pokaže pravilan broj i provedite odgovor. Uklonite pomagala tokom kasnijih testova. Različito provedite odgovore predstavljene najnižim nivoom pomaganja. Provodite pravilne odgovore bez pomagala.

2) Imenovanje brojeva-sjedite na stolicu okrenuti ka djetetu.

Ustanovite pažnju i predstavite broj. Recite „koji je ovo broj?" Pomognite djetetu da imenuje broj i provedite odgovor. Uklonite pomagala tokom kasnijih testova. Različito provedite odgovore predstavljene najnižim nivoom pomaganja. Provodite pravilne odgovore bez pomagala.

- materijali: kartice sa brojevima.
- Predloženi preduvjeti:

- 1) prepoznavanje objekata i slika, i prepoznavanje istih brojeva.
- 2) Prepoznavanje brojeva, imenovanje objekata i slika.

- predloži pomagala:

- 1) fizički usmjerite dijete da pokaže pravilan broj. Koristite poziciona pomagala postavljanjem broja bliže djetetu.
- 2) Oblikujte ime broja.

instrukcija odgovor

- (1) »pokaži " (2) „koji je ovo broj?" (1) pokazuje pravilan broj
- (2) imenuje broj datum uvođenja datum savladavanja

23. Program. Imitiranje cijelih motornih pokreta tokom stajanja

• procedura programa: stanite ispred djeteta. Ustanovite pažnju i recite „napravi ovo“ dok istovremeno izvodite cijeli motorni pokret. Pomognite djetetu da izvede djelo i provedite odgovor. Uklonite pomagala tokom kasnijih testova. Različito provedite odgovore predstavljene najnižim nivoom pomaganja. Provodite pravilne odgovore bez pomagala.

- Preduvjeti: imitiranje cijelih motornih pokreta dok sjede na stolici.
- Predloži pomagala:

1) fizički usmjerite dijete da izvede odgovor.

instrukcija: „napravi ovo“ odgovor datum uvođenja datum savladavanja

1. skakanje gore i dole
2. okretanje
3. podizanje ruku
4. marš
5. sjedenje na podu
6. lupanje rukama o pod
7. kucanje na vrata
8. puzanje
9. hodanje oko stolice
10. ležanje na podu
11. stavljanje ruku na kukove
12. okrenut struku
13. dodirivanje nožnih prstiju
14. trčanje i prekid
15. dizanje jedne noge
16. igra skoka
17. letenje kao avion
18. puzanje ispod stola
19. podizanje stolice
20. udaranje lopte

II Faza

1. Program. Imitiranje sekvence (cijelih motornih i akcija sa objektima)

- procedura programa:

1) cijele motorne-sjedite na stolici okrenuti prema djetetu i ustanovite pažnju. Recite „uradi ovo" i izvedite dva cijela motorna pokreta (npr., pljesnite, a onda dodirnite vašu glavu). Pomognite djetetu da izvede dva pokreta onako kako su predstavljeni. Provedite odgovor. Uklonite pomagala tokom kasnijih testova. Različito provedite odgovore predstavljene najnižim nivoom pomaganja. Provodite pravilne odgovore bez pomagala.

2) Djelovanje sa objektima-postavite dvije grupe istih objekata na stol (npr., dva zvona i dvije zastave). Sjedite preko puta stola okrenuti ka djetetu i ustanovite pažnju. Recite „napravi ovo" i izvedite dva pokreta onako kako su predstavljeni. Provedite odgovor. Uklonite pomagala tokom kasnijih testova. Različito provedite odgovore predstavljene najnižim nivoom pomaganja. Provodite pravilne odgovore bez pomagala.

- materijali: objekti. predloženi preduslovi: pratnja jedno-stepenih instrukcija; imitiranje cijelih motornih pokreta i djelovanja sa objektima.

- Predlaganje pomagala:

1) fizički usmjerite dijete da izvede odgovor.

2) Izvedite drugi cijeli motorni pokret kako dijete počinje da izvodi prvi cijeli motorni pokret. Postepeno izvodite oba pokreta

3) Opisujte pokrete kako ih izvodite. Npr. ako izvodite diranje vašeg nosa a onda dodirivanje glave, recite „dodirni nos", „dodirni glavu" kako izvodite samu radnju. Postepeno počnite da uklanjate verbalna pomagala.

instrukcija odgovor datum uvođenja datum savladavanja

2. Program. Imitiranje pokreta sa zvucima

- procedura programa: postavite asortiman identičnih objekata na stol. Sjedite preko puta stola okrenuti ka djetetu i ustanovite pažnju. Predstavite instrukciju „napravi ovo" i izvedite pokret sa objektom i verbalizacijom koja je važna za pokret (npr., gurnite auto igračku i recite „brmm"). Pomognite djetetu da izvede pokret i verbalizaciju. Provedite odgovor. Uklonite pomagala tokom kasnijih testova. Različito provedite odgovore predstavljene najnižim nivoom pomaganja. Provodite pravilne odgovore bez pomagala.

- Materijali: objekti.

- Predloženi preduvjeti: pratnja jedno-stepenih instrukcija; imitiranje pokreta sa objektima; imitiranje zvukova.

- Predloži pomagala:

- 1) fizički usmjerite dijete da izvede pokret.
- 2) Ponovite verbalni model kako dijete izvodi pokret sa objektom.

instrukcija: „napravi ovo" odgovor datum uvođenja datum savladavanja

1. gurnite auto i recite „brmm" -
2. stavite igračku, gurnite je i recite „vii“
3. udarite čekićem i recite „bang, bang“
4. pijte iz šalice i srčite
6. pokupite igračku lava i recite „rrr“
7. udarite ključevima po igrački klaviru i recite „la,la,la“
8. neka igračka žaba skoči i kaže „kre-kre“
9. pomičite igračku zmiiju i recite „ssss“
10. pretvarajte se da jedete sendvič igračku i recite „am“ ili „mam-mam“

3. Program. Imitiranje putanje blokova

• procedura programa: postavite asortiman identičnih blokova na stol. Sjedite preko puta stola prema djetetu i ustanovite pažnju. Napravite konstrukciju blokova sa vašom grupom blokova i predstavite instrukciju „izgradi ovo". Pomognite djetetu da izgradi istu konstrukciju sa njegovim ili njenim setom blokova. Provedite odgovor. Uklonite pomagala tokom kasnijih testova. Različito provedite odgovore predstavljene najnižim nivoom pomaganja. Provodite pravilne odgovore bez pomagala.

- Materijali: objekti.
- Predloženi preduvjeti: pratnja jedno-stepenih instrukcija; imitiranje djelovanja sa objektima.
- Predloži pomagala: fizički usmjerite dijete da izgradi konstrukciju.

instrukcija: „napravi ovo"

odgovor datum uvođenja datum savladavanja

1. postavke sa jednim blokom
2. konstrukcije sa dva bloka
3. konstrukcije sa tri bloka
4. konstrukcije sa četiri bloka
5. konstrukcije sa pet blokova

4. Program. Kopiranje prostih crteža

- procedura programa: stavite materijale za pisanje (papir i bojice ili markeri) na stol ispred djeteta. Predstavite instrukciju „uradi ovo“, koje će dijete kopirati. Pomognite djetetu da pokupi pribor za pisanje i da crta oblik. Provedite odgovor. Uklonite pomagala tokom kasnijih testova. Različito provedite odgovore predstavljene najnižim nivoom pomaganja. Provodite pravilne odgovore bez pomagala.

- Materijali: pribor za pisanje i papir.
- Predloženi preduvjeti: imitiranje finih motornih djelovanja i putanja blokova; završavanje finih motornih aktivnosti kao što je postavka malih klinova na polje klinova.
- Predloženi pomagala: fizički usmjerite dijete da izvede odgovor; upotrijebite vizualne tragove kao što su točke na papiru da služe kao pomagala djetetu gdje da počne sa crtanjem.

instrukcija: „napravi ovo“

odgovor: crtanje pravilnog oblika

datum uvođenja datum savladavanja

1. vertikalna crta
2. horizontalna crta
3. znak plus
4. krug
5. dijagonala
6. pravocrtna slova
7. kriva slova
8. brojevi
9. oblici
10. lice sa smiješkom
11. cvijet
12. kola.
13. kuća
14. osoba
15. duga

5. Program. Sobe (receptivne i iskazne)

- procedura programa:

1) pronalaženje soba-sjedite ili stojite prema djetetu. Ustanovite pažnju. Predstavite instrukciju „idi u (ime sobe)“. Pomognite djetetu da hoda u pravilnu sobu i provedite odgovor. Uklonite pomagala tokom kasnijih testova. Različito provedite odgovore predstavljene najnižim nivoom pomaganja. Provodite pravilne odgovore bez pomagala.

2) Imenovanje soba-odvedite dijete u sobu. Ustanovite pažnju i recite „gdje smo mi?“ Pomognite djetetu da kaže „mi smo (ime sobe)“ i pomognite u odgovaranju. Uklonite pomagala tokom kasnijih testova. Različito provedite odgovore predstavljene najnižim nivoom pomaganja. Provodite pravilne odgovore bez pomagala.

• predloženi preduvjeti:

- 1) pratnja instrukcija; prepoznavanje slika i objekata u okolini.
- 2) Imenovanje objekata i objekata u okolini i nalaženje soba.

• predloži pomagala:

- 1) dovedite dijete do sobe.
- 2) Izvedite odgovor.

instrukcija odgovor datum uvođenja datum savladavanja

- (1) „idi u_“ (2) „gdje smo?“ (1) ide do pravilne sobe
- (2) govori ime sobe

1. kuhinja
2. spavaća soba
3. kupaonica
4. dnevna soba
5. blagovaona
6. predsoblje
7. garaža
8. (dječja) soba
9. dnevna soba
10. soba za igranje

6. Program. Emocije (receptivne)

• procedura programa:

1) prepoznavanje emocija na slikama-stavite sliku osobe koja pokazuje emociju na sto ispred djeteta. Ustanovite pažnju i recite instrukciju „pokaži(emociju)“. Pomognite djetetu da pokaže pravilnu sliku i provedite odgovor. Uklonite pomagala tokom kasnijih testova. Različito provedite odgovore predstavljene najnižim nivoom pomaganja. Provedite vodite pravilne odgovore bez pomagala.

2) Pokazivanje emocije-sjedite na stolicu prema djetetu. Ustanovite pažnju i dajte instrukciju „pokaži mi (emociju)“. Pomognite djetetu da pokaže emociju i provedite odgovor. Uklonite pomagala tokom kasnijih testova. Različito provedite odgovore predstavljene najnižim nivoom pomaganja. Provedite pravilne odgovore bez pomagala.

7. Program. Mjesta (receptivna i iskazna)

- procedura programa:

1) prepoznavanje mjesta-stavite sliku(e) mjesta na stol ispred djeteta. Ustanovite pažnju i dajte instrukciju „pokaži.“ Pomognite djetetu da pokaže pravu sliku i provedite odgovor. Uklonite pomagala tokom kasnijih testova. Različito provodite odgovore predstavljene najnižim nivoima pomaganja. Provedite samo pravilne odgovore bez pomagala.

2) Imenovanje mjesta-sjedite na stolicu prema djetetu i ustanovite pažnju. Predstavite sliku mjesta i recite „Što je na ovoj slici?“ Pomognite djetetu da imenuje mjesto. Uklonite pomagala tokom kasnijih testova. Različito provodite odgovore predstavljene najnižim nivoima pomaganja. Provedite samo pravilne odgovore bez pomagala.

- Materijali: slike SPARC-a (pogledajte listu resursa) ili fotografije mjesta.
- Predloženi preduvjeti:

- 1) prepoznavanje slika, objekti iz okruženja, i sobe.
- 2) Imenovanje slika, objekti iz okruženja, i sobe.

- predloži pomagala:1) formiranje odgovora ili fizičko usmjeravanje djeteta da pokaže na sliku.

2) Formiranje imena mjesta
instrukcija

Odgovor : (1) „pokaži na " (1) pokaz. prav. sl. (2) „što je na slici?“ (2.) imenuje mjesto datum uvođenja datum savladavanja

1. park
2. zoološki vrt
3. biblioteka
4. plaža
5. farma
6. škola
7. cirkus
8. aerodrom
9. grad
10. restoran
11. prodavaonica
12. džungla
13. ocean
14. bolnica
15. učionica
16. igralište
17. autobusna stanica
18. rođendan
19. muzej
20. zubarska ord.

8. Program. Praćenje dvostupanjskih instrukcija

- procedura programa: sjedite na stolicu prema djetetu i ustanovite pažnju. Predstavite dvostupnu instrukciju. Pomognite djetetu da izvede instrukcije po predstavljenom redoslijedu. Provedite odgovor. Uklonite pomagala tokom kasnijih testova. Različito provodite odgovore predstavljene najnižim nivoima pomaganja. Provedite samo pravilne odgovore bez pomagala.

- Materijali: stvari potrebne za predavanje.
- Predloženi preduvjeti: pratnja jedno-stupnih instrukcija; imitiranje serije cijelih motornih pokreta.
- Predloži pomagala:

- 1) fizički usmjerite dijete da izvede ili formira odgovor.
- 2) Iskažite drugi dio instrukcije kako dijete završava prvi dio. Postepeno počnite sa iskazom oba dijela instrukcije zajedno.
- 3) Ograničite jezik kad predstavljate instrukciju. Na primjer, recite „dodirni glavu, dodirni nos" za „dodirni svoju glavu i svoj nos". Postepeno dodajte više instrukcija kako se preciznost poboljšava.

Dvostupna instrukcija odgovor datum uvođenja datum savladavanja

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.
- 10.

9. Program. Daje dva objekta

- procedura programa: postavite nekoliko objekata na stol ispred djeteta. Utvrdite pažnju i predstavite instrukciju „daj mi ...."(npr., daj mi auto i loptu). Pomognite djetetu da vam doda oda objekta. Provedite odgovor. Uklonite pomagala tokom kasnijih testova. Različito provodite odgovore predstavljene najnižim nivoima pomaganja. Provedite samo pravilne odgovore bez pomagala.

- Materijali: objekti.
- Predloženi preduslovi: pratnja dvostupnih instrukcija i prepoznavanje objekata.
- Predložena pomagala: usmjerite dijete da vam doda oba objekta. Recite ime drugog objekta kako vaše dijete kreće ka prvom. Postepeno tražite istovremeno oba objekta.

Instrukcija: „daj mi
Odgovor: daje vam i " oba objekta
datum uvođenja datum savladavanja

10. Program. Atributi (receptivni i iskazni)

- procedura programa:

1) prepoznaje atribut-postavite dva objekta koji su slični osim jedne očigledne razlike u atributima (npr., dva kamiona, jedan veliki, drugi mali) na stol ispred djeteta. Ustanovite pažnju i dajte instrukciju „pokaži na (atribut) , (objekt)" (npr., „pokaži veliki kamion). Pomognite djetetu da pokaže pravilan objekt i provedite odgovor. Uklonite pomagala tokom kasnijih testova. Različito provodite odgovore predstavljene najnižim nivoima pomaganja. Provedite samo pravilne odgovore bez pomagala.

3) Imenovanje atributa-postavite na stol ispred djeteta dva objekta koji su slični osim jedne očigledne razlike u atributima (npr., dva kamiona, jedan veliki, drugi mali). Ustanovite pažnju i pokažite na jedan od objekata.

Recite „Što je ovo?" Pomognite djetetu da imenuje objekt i atribut (npr., „to je velik kamion). Uklonite pomagala tokom kasnijih testova. Različito provodite odgovore predstavljene najnižim nivoima pomaganja. Provedite samo pravilne odgovore bez pomagala.

- materijali: objekti koji se razlikuju po atributima i slike koje predstavljaju objekte koji se razlikuju po atributima (pogledajte listu resursa)

- predloženi preduslovi:

1) prepoznavanje objekata, slika, poznatih ljudi, objekata u okruženju, boja, i emocija.
2) Prepoznavanje objekata, imenovanje slika, poznatih ljudi, objekata iz okruženja, boja, i emocija

- predloži pomagala:

1) fizički usmjerite dijete da pokaže sliku.
2) Formirajte atribut i naziv.

instrukcija   Odgovor   datum savladavanja

(1) „pokaži "

(2) „što je ovo?" (1) pokazuje pravilno atribut (2) imenuje objekt sa atributom
datum uvođenja

1. veliki/mali
2. mokro/suho
3. vruće/hladno
4. čisto/prljava
5. visoko/nisko
6. teško/lako
7. prazno/puno
8. tvrdo/meko
9. mlado/staro
10. staro/novo
11. dugo/kratko
12. debelo/tanko
13. glatko/grubo
14. otvoreno/zatvoreno

11. Program. Pomagala u zajednici (receptivni i iskazni)

- procedura programa:

1) prepoznaje pomagala u zajednici-stavite slike pomagala u zajednici na stol ispred djeteta. Ustanovite pažnju i dajte instrukciju „pokaži (ime pomagala)". Pomognite djetetu da pokaže pravilnu sliku. Različito provodite odgovore predstavljene najnižim nivoom pomaganja i uklonite pomagala tokom kasnijih testova. Provodite samo pravilne odgovore bez pomagala.

2) Imenovanje pomagala u zajednici-sjedite na stolicu prema djetetu i utvrdite pažnju. Predstavite sliku pomagala u zajednici i recite „tko je ovo?". Pomognite djetetu da imenuje pomagalo u zajednici. Uklonite pomagala tokom kasnijih testova. Različito provodite odgovore predstavljene najnižim nivooima pomaganja. Provedite samo pravilne odgovore bez pomagala.

- materijali: slike pomagala u zajednici (pogledajte listu resursa).

- Predloženi preduvjeti:

1) prepoznavanje slika, poznatih ljudi, objekata iz okruženja, scena

2) Imenovanje slika, poznatih ljudi, objekata iz okruženja, scena

- predloži pomagala:

1) formirajte odgovor ili fizički usmjerite dijete da pokaže sliku.

2) formirajte ime pomagala u zajednici.

Instrukcija - Odgovor datum uvođenja datum savladavanja

(1) „pokaži __"

(2) „koje ovo?" (1) pokazuje pravu sliku

(2) imenuje pomagalo u zajednici

1. vatrogasac

2. policajac

3. poštor

4. učitelj

5. rančer

6. smetlar

7. brijač

8. kelner

9. vozač autobusa

10. pilot

11. doktor

12. medicinska sestra

13. vozač kamiona

14. zubar

15. kuhar

12. Program. Pretvaranje

- procedura programa: sjedite na stolici prema djetetu i ustanovite pažnju. Predstavite instrukciju „pretvaraj se da si a) (djelovanje, životinja, pomagalo u zajednici)" (npr., „pretvaraj se da piješ"). Pomognite djetetu da simulira radnju (npr., za pijenje, dijete donosi skupljenu šaku ka ustima i pravi zvuk kao da pije). Provedite odgovor. Uklonite pomagala tokom kasnijih testova. Različito provodite odgovore predstavljene najnižim nivoima pomaganja. Provedite samo pravilne odgovore bez pomagala.
- Materijali: oslonac za pretvaranje da su pomagala u zajednici (npr., kaciga vatrogasca, doktorov alat)
- Predloženi preduvjeti: pratnja jedno-stupnih instrukcija; imitira radnju sa objektom; prati verbalne instrukcije; imenuje objekte. Za životinje i pomagala u zajednici, dijete imenuje životinje i pomagala u zajednici.
- Predložena pomagala: fizički usmjerite dijete da izvede ili formira odgovor.

Instrukcija - Odgovor - datum uvođenja datum savladavanja

„pretvaraj: dijete imitira se da si ? životinja ili pomagalo

1. pijenje
2. četkanje kose
3. umivanje lica
4. pranje zuba
5. lizanje sladoleda
6. vožnja kola
7. brisanje
8. stavljanje kape
9. zmija
10. lav
11. pas
12. majmun
13. žaba
14. zec
- 15.. mačka
16. ptica
17. vatrogasac
18. doktor
19. policajac
20. brijač

13. Program. Kategorije (poklapanje, prepoznavanje, i imenovanje)

- procedura programa:

1) poklapanja-stavite slike stvari koje pripadaju određenim kategorijama na stol ispred djeteta. Predstavite sliku stvari iz jedne kategorije i dajte instrukciju „poklopi“. Pomognite djetetu da stavi sliku na pravilnu kategoriju. Uklonite pomagala tokom kasnijih testova. Različito provodite odgovore predstavljene najnižim nivoima pomaganja. Provedite samo pravilne odgovore bez pomagala.

2) Prepoznavanje-stavite slike koje pripadaju određenim kategorijama na stol ispred djeteta. Predstavite instrukciju „pokaži (kategorija) (npr., hrana)“. Pomognite djetetu da pokaže pravilnu kategoriju. Provedite odgovor. Uklonite pomagala tokom kasnijih testova. Različito provodite odgovore predstavljene najnižim nivoima pomaganja. Provedite samo pravilne odgovore bez pomagala.

3) Nazivi-stavite gomile kategorija na stol ispred djeteta. Pokažite na jednu gomilu i recite „što su ovi?“ pomognite djetetu da imenuje odgovor. Uklonite pomagala tokom kasnijih testova. Različito provodite odgovore predstavljene najnižim nivoima pomaganja. Provedite samo pravilne odgovore bez pomagala.

- materijali: kartice za klasifikaciju (pogledaj listu resursa)
- predloženi preduvjeti: imenovanje objekata, boja, brojeva, slova, oblika, i poklapanja različitih objekata

- predložena pomagala:

1-2) fizički usmjerite dijete da stavi karticu na pravilnu gomilu.

3) dajte verbalni model.

instrukcija   Odgovor   datum uvođenja   datum savladavanja

- (1) „poklapanje“ (1) poklapa karte
(2) „pokaži“ (2) pokazuje pravu
(3) „što su ovi?“ (3) imenuje kategoriju
- kategorije
1. hrana
  2. odjeća
  3. životinje
  4. igračke
  5. voće
  6. alati
  7. povrće
  8. transportacija
  9. instrumenti
  10. namještaj
  11. oblici
  12. slova
  13. brojevi

14. Program. Zamjenice (moje i tvoje)

- procedura programa:

1) ustanovite pažnju i dajte instrukciju „dodirni (moj/tvoj) (dio odijela)" (npr., „dodirni moju košulju"). Pomognite djetetu da dodirne pravilni dio odijela i provedite odgovor. Uklonite pomagala tokom kasnijih testova. Različito provodite odgovore predstavljene najnižim nivoima pomaganja. Provedite samo pravilne odgovore bez pomagala. Učite prvo „moje", onda „tvoje", a onda slučajne varijante „moje" i „tvoje".

2) Imenovanje zamjenica-sjedite preko puta djeteta. Ustanovite pažnju i pokažite dio tijela (ili odijela) na djetetu ili sebi. Recite „čiji (dio tijela ili odijela?)". Pomognite djetetu da imenuje i dio tijela ili odijelo (nr., „tvoja košulja"). Provedite odgovor. Uklonite pomagala tokom kasnijih testova. Različito provodite odgovore predstavljene najnižim nivoima pomaganja. Provedite samo pravilne odgovore bez pomagala. Učite prvo „moje", onda „tvoje", a onda slučajne varijante „moje" i „tvoje".

- predloženi preduvjeti:

1) prepoznavanje dijelova tijela, poznatih ljudi (i osobno), imovine, i pratnju dvostupnih instrukcija.

2) Imenovanje dijelova tijela ili odijela, poznatih ljudi, i imovine.

- predložena pomagala:

1) fizički usmjerite dijete da pokaže pravilan dio tijela ili odijela.

2) Formirajte odgovor.

instrukcija   Odgovor   datum uvođenja   datum savladavanja

(1) „dodirni " (1) dodiruje pravi dio - (2) „čiji_?" (2) imenuje zamjenicu

1. moj

2. tvoj

3. slučajni moj i tvoj

15. Program. Predloži (receptivni i iskazni)

- procedura programa:

1) receptivni-sjedite na stolicu preko puta djeteta. Ustanovite pažnju i dajte objekt djetetu. Dajte instrukciju „stavite ovo (prijedlog) (lokacija)" (npr., stavi ovo na stol). Pomognite djetetu da stavi objekt na pravilno mjesto. Provedite odgovor. Uklonite pomagala tokom kasnijih testova. Različito provodite odgovore predstavljene najnižim nivoima pomaganja. Provedite samo pravilne odgovore bez pomagala.

2) Iskazno-stavite objekt na određeno mjesto da ga dijete vidi. Recite „gdje je (objekt postavljen)?" Pomognite djetetu da imenuje mjesto (npr., na stolu je). Provedite odgovor. Uklonite pomagala tokom kasnijih testova. Različito provodite odgovore predstavljene najnižim nivoima pomaganja. Provedite samo pravilne odgovore bez pomagala.

- materijali: objekti i kartice sa slikama koje oslikavaju prijedloge (pogledajte listu resursa).

- Predloženi preduvjeti:

1) pratnja dvo-stupnih instrukcija i prepoznavanje objekata u okruženju.

2) Imenovanje objekata u okruženju i soba; ponavljanje fraza.

- predlaganje pomagala: fizički usmjerite dijete da stavi objekt na pravu lokaciju. Pružite verbalni model za odgovor #2.

instrukcija   Odgovor   datum uvođenja   datum savladavanja

(1) „stavi ovo (1) stavi objekt na pravo mjesto (mjesto)"

(2) „gdje je_?« (2) imenovanje

mjesta objekta

1. na

2. u

3. pod

4. ispred

5. iza

6. do

7. između

8. na vrhu

9. na dnu

10. pored

16. Program. Prepoznavanje/imenovanje objekata kada su opisani (u i van pogleda)

- procedura programa:

1) u pogledu-postavite grupu objekata na sto ispred djeteta. Ustanovite pažnju i recite „mislim na nešto stoje (opis jednog od objekata na stolu)" (npr., ako je na stolu jabuka, recite „mislim na nešto što je crveno, raste na drveću i može da se pojede"). Pomognite djetetu da pokaže na ime objekta koji pokazujete (npr., jabuka"). Provedite odgovor. Uklonite pomagala tijekom kasnijih testova. Različito provodite odgovore predstavljene najnižim nivoima pomaganja. Provedite samo pravilne odgovore bez pomagala.

2) Van pogleda-sjedite na stolicu ispred djeteta. Ustanovite pažnju i recite „mislim na nešto što je (opis objekta)" (npr., „mislim na nešto što je okruglo i što može da se udari"). Pomognite djetetu da imenuje objekt koji ste opisali (npr., „lopta"). Provedite odgovor. Uklonite pomagala tokom kasnijih testova. Različito provodite odgovore predstavljene najnižim nivoima pomaganja. Provedite samo pravilne odgovore bez pomagala.

- materijali: objekti.
- Predloženi preduvjeti:

1) u pogledu: imenovanje objekata, atributa, boja, funkcija, i kategorija.

2) Van pogleda: imena objekata u pogledu kada su opisani; opisuje objekte u pogledu atributa, odgovara na pitanja općeg znanja.

- predlaganje pomagala: davanje dodatnih opisa, pokazivanje objekata, formiranje odgovora, i ako nisu u pogledu, predstavljanje objekata koje opisujete.

instrukcija Odgovor datum uvođenja datum savladavanja
(1-2) „razmišljam (1-2) imenuje objekt ...o nečemu..."

1. objekti u pogledu
2. objekti van pogleda

17. Program. Serija karata (stavlja po redu i opisuje)

- procedura programa:

1) stavlja po redu-dajte djetetu seriju karata po redu. Pomognite djetetu da stavi karte na stol sa lijeve na desnu stranu u pravilnom redu. Provedite odgovor. Uklonite pomagala tokom kasnijih testova. Različito provodite odgovore predstavljene najnižim nivoom pomagala. Provedite samo pravilne odgovore bez pomagala.

2) Opisuje seriju-dajte djetetu seriju karata i pitajte ga da postavi karte po redu. Jednom kad su postavljene kako treba, recite „reci mi nešto o slikama". Pomognite djetetu da pokaže svaku sliku i da opiše seriju slika sa lijeve na desnu (npr., „djevojka ulijeva sok, ona pije sok, i stavlja šalicu u sudoper). Provedite odgovor. Uklonite pomagala tokom kasnijih testova. Različito provodite odgovore predstavljene najnižim nivoima pomaganja. Provedite samo pravilne odgovore bez pomagala.

- materijali: serija karata (pogledajte listu resursa).
- Predloženi preduvjeti: opisivanje slika cijelim rečenicama.
- Predloži pomagala: usmjerite dijete da pravilno postavi karte ili formira pravilan odgovor.

instrukcija odgovor datum uvođenja datum savladavanja

(1) „stavi karte u niz“ (1) stavlja karte u pravilan red sa lijeve na desnu

(2) „reci mi nešto (2) pokazuje i opis svaku sliku sa o slikama“ lijeve na desnu

1. serija dvije scene
2. serija tri scene
3. serija četiri scene
4. serija pet scena

18. Program. Spol (receptivni i iskazni)

- procedura programa:

1) prepoznaje spola-stavite slike koje oslikavaju spol na stol ispred djeteta (npr., sliku dječaka ili djevojke). Ustanovite pažnju i dajte instrukciju „pokaži (pol)“ (npr., „djevojka“).

Pomognite djetetu da pokaže pravilnu sliku i provedite odgovor. Uklonite pomagala tokom kasnijih testova. Različito provodite odgovore predstavljene najnižim nivoima pomaganja. Provedite samo pravilne odgovore bez pomagala.

2) Imenuje spol-sjedite na stolicu prema djetetu. Ustanovite pažnju i predstavite sliku koja opisuje spol. Recite „staje ovo?“ Pomognite djetetu da imenuje spol (npr., „to je dječak“). Provedite odgovor. Uklonite pomagala tokom kasnijih testova. Različito provodite odgovore predstavljene najnižim nivoima pomaganja. Provedite samo pravilne odgovore bez pomagala.

- materijali: slike koje pokazuju spol.
- Predloženi preduvjeti:

- 1) prepoznavanje slika i poznatih ljudi.
- 2) Prepoznavanje pola; imenovanje slika i poznatih ljudi.

- predloži pomagača:

1) fizički usmjerite dijete da pokaže pravilnu sliku. Koristite poziciona pomagala postavljanjem slike za koju pitate bliže djetetu.

2) Formirajte ime spola.

Instrukcija odgovor datum uvođenja datum savladavanja

(1) „pokaži_“ (1) pokazuje pravu sliku

(2) „što je ovo?“ (2) imenuje spol

1. dječak
2. djevojčica
3. muškarac
4. žena

19. Program. Odgovara na pitanja o objektima i slikama

Instrukcija odgovor datum uvođenja datum savladavanja

(1) „pokaži_“ (1) pokazuje pravu sliku

(2) „što je ovo?“ (2) imenuje spol

1. dječak
2. djevojčica
3. muškarac
4. žena

20. Program. Odgovara na pitanja o objektima i slikama

- procedura programa:

1) sa objektima-sjedite na stolicu prema djetetu. Predstavite objekt djetetu i pitajte nešto u vezi objekta (pogledajte primjere ispod). Pomognite djetetu da odgovori na pitanje (pogledajte primjere ispod). Provedite odgovor. Uklonite pomagala tokom kasnijih testova. Različito provodite odgovore predstavljene najnižim nivoima pomaganja. Provedite samo pravilne odgovore bez pomagala.

2) Sa slikama-sjedite na stolicu prema djetetu. Predstavite sliku koja pokazuje poznatu osobu koja nešto radi na određenom mjestu (npr., slika tate koji kuha u kuhinji). Postavite pitanje o slici (pogledajte primjere ispod). Pomognite djetetu da odgovori na pitanje (pogledajte primjere ispod). Provedite odgovor. Uklonite pomagala tokom kasnijih testova. Različito provodite odgovore predstavljene najnižim nivoima pomaganja. Provedite samo pravilne odgovore bez pomagala. Naučite dijete da razlikuje pitanja o objektu/slici. U početku naučite dijete da razlikuje pitanja o objektu/slici a onda uvedite svako dodatno pitanje jedno po jedno.

- materijali: objekti i fotografije poznatih ljudi koji rade nešto na određenim lokacijama.
- Predloženi preduvjeti:

- 1) objekti: imenovanje objekata, boja, funkcija, kategorija, lokacija.
- 2) Slike: imenovanje poznatih ljudi, dijela, lokacija (soba) i emocija.

- predloži pomagala: formirajte odgovor.

primjeri pitanja - objektima: primjeri odgovora
datum uvođenja datum savladavanja

1. Što je ovo? - To je banana.
2. Koje je boje? - Žuta je.
3. Što radiš s njom? - Jedem je.
4. Što je banana? - Voće.

1. „Što je ovo? - Lizaljka.
2. „Koje je boje?“ „crvene“
3. „Što radiš s njim?“ „ližem ga“

4. „Kakav je ukus?" „sladak"
5. Gdje se nalaziš?" „u radnji"

0 slikama:

1. „Tko je ovo?" „mama"
2. „što radi?" „smije se"
3. „gdje je ona?" „u dnevnoj sobi"
4. „kako se on/ona osjeća - sretna je"

21. Program. Da/ne (objekti)

• procedura programa:

- 1) za objekt (da)-sjedite na stolici prema djetetu. Predstavite objekt i recite „da li je ovo _ (ime objekta)?" (npr., „da li je ovo auto?"). Pomognite djetetu da kaže „da". Provedite odgovor. Uklonite pomagala tijekom kasnijih testova. Različito provodite odgovore predstavljene najnižim nivoima pomaganja. Provedite samo pravilne odgovore bez pomagala.
- 2) za objekte (ne)-sjedite na stolicu prema djetetu. Predstavite objekt i recite „da li je ovo (ime objekta)?" (npr., „da li je ovo jabuka?") (npr., „ne, to je auto"). Provedite odgovor. Uklonite pomagala tokom kasnijih testova. Različito provodite odgovore predstavljene najnižim nivoima pomaganja. Provedite samo pravilne odgovore bez pomagala.
- 3) Slučajni da i ne-sjedite na stolicu prema djetetu. Predstavite objekt i recite „da li je ovo (ime drugog objekta)?" ili „da li je ovo (ime objekta)?" Pomognite djetetu da kaže „da" ili „ne, to je (ime objekta)." Provedite odgovor. Uklonite pomagala tokom kasnijih testova. Različito provodite odgovore predstavljene najnižim nivoima pomaganja. Provedite samo pravilne odgovore bez pomagala.

- materijali: objekti.
- Predloženi preduvjeti: odgovor „da/V'ne" za željene i neželjene stvari; imenovanje objekata; imitiranje riječi; prepoznavanje stvari koje su iste i različite.
- Predloži pomagala: formirajte pravilne odgovore.

Instrukcija odgovor datum uvođenja datum savladavanja

- (1) „da li je ovo 1 i 2. (Da, „da" (ime objekta)?"
- (2) „da li je ovo (2)"ne, to je (ime objekta (ime drugog obj.)"
- (3) slučajni)." (3) bilo „da" ili „ne, to je "

1. da
2. ne
3. slučajni da i ne

22. Program: Imenovanje osjećaja

- Procedura programa

1) Imenovanje osjećanja na slikama - Postavite dijete na stolicu točno ispred sebe. Ustanovite pažnju i držite ispred sebe sliku osobe koja iskazuje neki osjećaj. Recite: "Kako se (on ili ona) osjeća?" Potaknite dijete da imenuje osjećaj i potkrijepite odgovor. Tokom sljedećih pokušaja ublažavajte poticanje. Drugačije potkrepljujte odgovore koji su dati sa najmanjim poticanjem. Na kraju potkrepljujte samo točne odgovore date bez poticaja.

2) Imenovanje osjećaje na drugima- Postavite dijete na stolicu točno ispred vas. Ustanovite pažnju i izrazite neki osjećaj. Recite: "Kako se ja osjećam?" Potaknite dijete da imenuje osjećaj i potkrijepite odgovor. Tokom sljedećih pokušaja ublažavajte poticanje. Drugačije potkrepljujte odgovore koji su dati sa najmanjim poticanjem. Na kraju potkrepljujte samo točne odgovore date bez poticaja.

3) Imenovanje osjećaja na sebi- U specifičnim kontekstima, kada dijete pokazuje neki osjećaj (tj. kada se smije; kada plače zato što ga nešto boli...), recite: "Kako se osjećaš? Potaknite dijete da imenuje osjećaj i potkrijepite odgovor. U svakoj sljedećoj situaciji ublažavajte poticanje. Na kraju potkrepljujte samo točne odgovore date bez poticaja

- Materijali: Fotografije ljudi koji iskazuju različite osjećaje ili kartice sa osjećanjima
- Predloženi preduvjeti: Prepoznavanje osjećanja na slikama, imenovanje predmeta, radnji i poznatih ljudi.
- Predloženi poticaji: Dajte model imenovanja osjećanja.

Pitanje   Odgovor   Datum uvođenja   Datum savladavanja

1. "Kako se osjeća?"
2. "Kako se ja osjećam?" (1-3)Pravilno imenuje osjećanja
3. "Kako se osjećaš?"

1. Sretan
2. Tužan
3. Ljut
4. Iznenaden
5. Uplašen
6. Pospan
7. Bolestan
8. Umoran
9. Bijesan
10. Bojim se

23. Program: Kategorije (Imenuje kategorije - navodite predmete u određenoj kategoriji)

• Procedura programa:

1) Imenovanje kategorije kojoj određeni objekt pripada

Sjedite u stolici nasuprot djeteta. Pokažite sliku jednog objekta iz određene kategorije i tražite od djeteta da imenuje sliku (npr. "Tko je ovo? " "Mačka"). Recite: "Što je (ime objekta)?" (npr. mačka). Potaknite dijete da imenuje kategoriju kojoj taj objekt pripada (npr. "životinja"). Potkrijepite odgovor.

■ Tokom slijedećih pokušaja ublažavajte poticanje. Drugačije potkrepljujte odgovore koji su dati sa najmanjim poticanjem. Na kraju potkrijepite samo točne odgovore, dane bez poticaja.

2) Navodi objekte u određenoj kategoriji

a. U vidnom polju: Stavite karte sa objektima koji pripadaju različitim kategorijama na stol ispred djeteta. Recite: "Što je (kategorija)?" (npr. hrana). Potaknite dijete da imenuje objekt koji pripada toj kategoriji (npr. jabuka). Potkrijepite odgovor. Tokom slijedećih pokušaja ublažavajte poticanje. Drugačije potkrijepite odgovore koji su dati sa najmanjim poticanjem. Na kraju potkrijepite samo točne odgovore, dane bez poticaja.

b. Van vidnog polja: Sjedite u stolicu ispred djeteta. Uspostavite pažnju i recite: "Navedi mi (kategorija)" (npr. životinju). Potaknite dijete da navede jedan objekt koji pripada toj kategoriji (npr. tigar). Potkrijepite odgovor. Tokom slijedećih pokušaja ublažavajte poticanje. Drugačije potkrijepite odgovore koji su dati sa najmanjim poticanjem. Na kraju potkrijepite samo točne odgovore, dane bez poticaja.

• Materijal: Kartice za klasifikaciju i kategorizaciju

• Predloženi preduvjeti: Imenuje objekte, boje, brojeve, slova, oblike; slaže kategorije

• Predloženi poticaji: Dajte verbalni model.

Instrukcija   Odgovor   Datum uvođenja   Datum savladavanja

1."Što je.....?" 1. Imenovanje

kategorije

2a-2b."Navedi mi...?" 2a-2b. Navodi objekte u određenoj kategoriji

1. hrana
2. odjeća
3. životinje
4. igračke
5. voće
6. alat
7. povrće
8. prijevozna sredstva
9. instrumenti
10. namještaj
11. oblici
12. slova
13. brojevi

24. Program: Korištenje prostih rečenica

• Procedura programa:

1) Sjedite u stolici nasuprot djeteta. Pokažite djetetu da vidi predmet i recite: »Što je ovo?" Potaknite dijete da kaže: "To je (ime predmeta)". Potkrijepite odgovor. Tijekom slijedećih pokušaja ublažavajte poticanje. Drugačije potkrjepljujte odgovore koji su dati sa najmanjim poticanjem.

2) "Vidim

Sjedite u stolicu nasuprot djeteta. Podignite sliku i recite: "Što vidiš?" Potaknite dijete da kaže: "Vidim (naziv slike)". Potkrijepite odgovor. Tokom slijedećih pokušaja ublažavajte poticanje. Drugačije potkrjepljujte odgovore koji su dati sa najmanjim poticanjem.

3) Imam...- Sjedite u stolicu nasuprot djeteta. Dodajte djetetu predmet ili mu dajte da smo izabere predmet iz košare. Kažite: "Što ti imaš?" Potaknite dijete da kaže: "Imam (ime predmeta)". Potkrijepite odgovor. Tijekom slijedećih pokušaja ublažavajte poticanje. Drugačije potkrjepljujte odgovore koji su dati sa najmanjim poticanjem. Na kraju, potkrjepljujte samo točne odgovore date bez poticaja.

- Materijal: Predmeti i slike
- Predloženi preduvjeti: Imenuje predmete i slike, ponavlja riječi
- Predloženi poticaji: Dajte model točnog odgovora.

Pitanje Odgovor - Datum uvođenja Datum savladavanja

1. "Što je ovo?" "To je..
2. "Što vidiš?" "Vidim..
3. "Što imaš?" "Imam..

25. Program: Davanje povratne informacije (Imam....., vidim.)

• Procedura programa

1) Sa objektima- Sjedite u stolicu nasuprot djeteta. Dajte jedan objekt djetetu, a vi držite drugi u svojoj ruci. Podignite svoj predmet i recite: "Imam (naziv objekta koji držite)." Potaknite dijete da podigne svoj predmet i potaknite ga da kaže: "Imam (naziv objekta koji dijete drži)." Potkrijepite odgovor. Tijekom slijedećih pokušaja ublažavajte poticanje. Drugačije potkrjepljujte odgovore koji su dati sa najmanjim poticanjem. Na kraju samo potkrjepljujte točne odgovore, date bez poticanja. Mijenjajte predmete nakon svakih par pokušaja. Na kraju, neka dijete samo izabere iz kutije predmet. Kada dijete nauči da kaže što drži, uvedite druge iskaze za davanje povratne informacije, (vidi primjere ispod).

2) Sa slikama/knjigama- Stavite dvije slike na stol ispred djeteta tako da ih ono vidi. Pokažite na jednu od slika i recite: "Vidim (naziv stvari na slici)". Potaknite dijete da pokaže na drugu sliku i da kaže "Vidim (ime objekta na slici)". Potkrijepite odgovor. Tokom slijedećih pokušaja ublažavajte poticanje. Drugačije potkrjepljujte odgovore koji su - dati sa najmanjim poticanjem. Na kraju samo potkrepljujte točne odgovore, date bez poticanja.

Mijenjajte slike nakon svakih par pokušaja. Kada dijete nauči da uzvraća informaciju na jednoj slici, učite ga da odgovara na slike u knjizi (vidi dodatne iskaze za davanje povratne informacije ispod).

- Materijal: Objekti, slike, knjige
- Predloženi preduvjeti: Imenuje predmete, ponavlja reci
- Predloženi poticaji: Dajte model povratnog iskaza. Koristite proceduru vremenskog odlaganja tako što ćete dati model djetetovog iskaza odmah nakon izgovaranja vašeg iskaza, a zatim odlagati davanje modela za po 2 sekunde u svakom pokušaju.

Primjeri iskaza Primjeri odgovora Datum uvođenja Datum ovl.
Sa predmetima:

1. "Imam (patku)." "Imam (kravu
2. "Moja patka je žuta." " "Moja krava je bijela
3. "Moja patka kaže kva-kva." " "Moja krava kaže mu
4. "Moja patka živi na jezeru." " "Moja krava živi u štoli."

1. "Vidim (loptu)." "Vidim (cvijet)."
2. "Vidim (auto i drvo)." "Vidim (čovjeka i tortu)."
3. "Vidim (crveni šešir)." "Vidim (plavu loptu)."
4. "Vidim (čovjek trči)." "Vidim (seka pliva)."
5. "Vidim (seku u autu)." "Vidim (braco na toboganu)."

26. Program: Davanje povratne socijalne informacije

- Procedura programa:

Sjedite na stolicu nasuprot djeteta i ustanovite pažnju. Recite neku izreku socijalne komunikacije djetetu (npr. "Ja se zovem (vaše ime).") Potaknite dijete da da relevantnu povratnu informaciju o sebi (npr. "Ja se zovem (ime djeteta)."). Potkrijepite odgovor. Tijekom slijedećih poticaja ublažavajte poticanje. Drugačije potkrjepljujte odgovore koji su dati sa najmanjim poticanjem. Na kraju, potkrjepljujte samo točne odgovore, dane bez poticanja.

- Prijedložni uvjeti: Odgovara na jednostavna pitanja socijalne komunikacije, daje povratnu informaciju sa objektima/slikama.
- Prijedložni poticaji: Dajte model povratnog iskaza. Koristite proceduru vremenskog odlaganja tako što ćete dati model djetetovog iskaza odmah nakon izgovaranja vašeg iskaza, a zatim odlagati davanje modela za po 2 sekunde u svakom pokušaju.

Primjer iskaza: Odgovor: davanje datum uvođenja datum ovlad.

relevantne povratne
informacije "Ja se zovem..."

"Imam godina." !
"Živim u..."
"Volim da se igram sa..."
"Moja seka/braco se zove..."
"Volim da jedem..."
"Moj prijatelj se zove..."
"Moja mama/tata se zove..."
"Volim da pijem..."
"Moja omiljena TV Emisija je..."

27. Program: Ne znam (nepoznati predmeti i pitanja)

- Procedura programa:

1) Na nepoznate predmete- Sjedite na stolicu nasuprot djeteta i ustanovite pažnju. Podignite poznati objekt (koji dijete zna da imenuje) i recite:" Što je ovo?" (dijete treba da imenuje objekt). Nakon tri pokušaja u kojima od djeteta tražite da imenuje poznate predmete, podignite nepoznati predmet (koji dijete ne zna da imenuje) i recite." Što je ovo?" Odmah potaknite dijete da kaže "Ne znam." Potkrijepite odgovor. Tokom slijedećih poticaja ublažavajte poticanje. Drugačije potkrjepljujte odgovore koji su dati sa najmanjim poticanjem. Na kraju, potkrjepljujte samo točne odgovore, dane bez poticanja. Naizmjenično tražite od djeteta da imenuje poznate i nepoznate objekte. Mijenjajte objekte iz tretmana u tretman.

2) Na nepoznata pitanja- Sjedite na stolicu nasuprot djeteta i ustanovite pažnju. Pitajte dijete pitanje na koje ono zna odgovor (npr. "Kako se zoveš?"). (Dijete bi trebalo da odgovori na pitanje.) Nakon tri pitanja na koje dijete zna odgovor, postavite pitanje na koje dijete ne zna odgovor (npr. "Tko je otkrio Ameriku?"). Odmah potaknite dijete da kaže "Ne znam." Potkrijepite odgovor. Tokom slijedećih poticaja ublažavajte poticanje. Drugačije potkrjepljujte odgovore koji su dati sa najmanjim poticanjem. Na kraju, potkrjepljujte samo točne odgovore, dane bez poticanja. Naizmjenično tražite od djeteta da odgovara na poznata i nepoznata pitanja.

- Materijal: Poznati i nepoznati objekti
- Predloženi preduvjeti:

1) Imenuje objekte, ponavlja rečenice

2) Izjavljuje »Ne znam" za nepoznate objekte i odgovara na pitanja socijalne komunikacije i jednostavna pitanja opće kulture.

- Predloženi poticaji: Dajte verbalni model iskaza. Koristite proceduru vremenskog odlaganja tako što ćete dati model djetetovog odgovora odmah nakon izgovaranja vašeg pitanja, a zatim odlagati davanje modela za po 2 sekunde u svakom pokušaju.

Pitanja Odgovor Datum uvođenja Datum ovladavanja
1.Što je ovo?" (1-2) "Ne znam."
(2) Nova pitanja

28. Program: Pitanje:"Što je to?"

• Procedura programa:

1) Tijekom rješavanja zadatka- Stavite četiri slike koje dijete zna da imenuje na stol ispred djeteta. Ustanovite pažnju i recite: „Reci mi što vidiš na stolu.“ Potaknite dijete (fizički ga vodite i dajte verbalni model) da pokazuje prstom svaku sliku idući s desna na lijevo i da ih pritom imenuje (npr. "maca, lopta, jabuka, drvo"). Potkrijepite odgovor i ublažavajte poticanje tijekom slijedećih pokušaja. Nakon nekoliko pokušaja nezavisnog odgovaranja, uklonite jednu poznatu sliku i zamijenite je slikom koju dijete ne zna da imenuje. Recite: "Reci mi što vidiš na stolu." Potaknite dijete (fizički ga vodite i dajte verbalni model) da pokazuje prstom svaku sliku idući s desna na lijevo i da ih pritom imenuje (npr. "maca, lopta...") Čim dijete pokaže na nepoznatu sliku, potaknite dijete da pita "Što je to?" Potkrijepite odgovor (npr. "Dobro si to pitao!") i odgovorite na pitanje (npr. "To je usisivač."). Postavite novu kombinaciju slika u svakom pokušaju tako da svaka kombinacija sadrži tri poznate slike i jednu nepoznatu. Mijenjajte položaj nepoznate slike u svakom pokušaju. Ublažavajte poticanje tokom slijedećih pokušaja. Drugačije potkrepljujte odgovore date sa najmanje poticanja. Na kraju, potkrepljujte samo točne odgovore date bez poticanja.

2) Tijekom šetnje kroz kuću- Rasporedite određen broj nepoznatih predmeta po kući. Predmete treba postaviti tamo gdje se oni obično ne nalaze (npr. otvarač za konzerve u spavaću sobu). Povedite dijete u šetnju po kući. Čim se približite nepoznatom predmetu potaknite dijete da ga pokaže prstom i da pita "Što je to?". Potkrijepite odgovor (npr "Dobro si to pitao!") i odgovorite na pitanje (npr. "To je otvarač za konzerve."). Ponovite gore navedenu proceduru pri svakom prilaženju nepoznatom objektu. Ublažavajte poticanje tokom slijedećih pokušaja. Drugačije potkrepljujte odgovore dane sa najmanje poticanja. Na kraju, potkrepljujte samo točne odgovore date bez poticanja.

- Materijal: Slike poznatih i nepoznatih objekata i nepoznati objekti.
- Predloženi preduvjeti: Imenuje objekte: imitira pitanje "Što je to°": Izjavljuje "Ne znam" za nepoznate objekte i slike.
- Predloženi poticaji: Dajte verbalni model pitanja. Koristite proceduru vremenskog odlaganja tako što ćete davati model odmah nakon što dijete pokaže na nepoznatu stvar/sliku a zatim odlagati davanje modela za po 2 sekunde svakog slijedećeg pokušaja. Dajte model koristeći pretjerano naglašavanje upitnog tona.

Instrukcija Odgovor datum uvođenja datum savladavanja

- 1)"Reci mi što vidiš (1-2)"Što je to?" na stolu."
- 2) Bez instrukcije

29. Program: Pitanje: "Što je ovo?"

- Procedura programa: Stavite određen broj poznatih i nepoznatih predmeta u torbu. Dodajte torbu djetetu i recite: "Što je u torbi?" Potaknite dijete (fizički ga vodite i dajte verbalni model) da izvadi svaki predmet iz torbe i da ga imenuje (npr. "lopta, auto, ključ"). Čim dijete izvadi nepoznati predmet, potaknite dijete da pita "Što je ovo?". Potkrijepite odgovor (npr. "Dobro si to pitao!") i odgovorite na pitanje (npr. "Ovo je školjka"). Ublažavajte poticanje tokom slijedećih pokušaja. Drugačije potkrjepljujte odgovore dane sa najmanje poticanja. Na kraju, potkrjepljujte samo točne odgovore dane bez poticanja. Mijenjajte objekte svakih nekoliko pokušaja.

- Materijal: Poznati i nepoznati objekti
- Predloženi preduvjeti: Imenuje objekte: Imitira pitanje "Što je ovo?"; Iskazuje: "Ne znam." za nepoznate objekte i slike.
- Predloženi poticaji: Dajte verbalni model pitanja. Koristite proceduru vremenskog odlaganja tako što ćete davati model odmah nakon što dijete izvadi nepoznati objekt a zatim odlagati davanje modela za po 2 sekunde

Instrukcija: Odgovor: Pita "Što je ovo datum uvođenja datum savl.
" kad izvadi nepoznati objekt "Kaži mi što je u torbi."

30. Program: Pitanje: "Gdje je..?"

- Procedura programa:

1) Kada zahtijevamo da donese predmet koji nedostaje- Stavite pet predmeta koje dijete poznaje iza njegove stolice (van vidnog polja). Pokažite djetetu gdje su predmeti (npr. okrenite dijete prema grupi predmeta i recite: "Vidi, tamo je lopta, auto, knjiga, olovka i kapa"). Okrenite dijete ka sebi tako da mu predmeti više ne budu u vidokrugu. Ustanovite pažnju i dajte instrukciju "Daj mi (imenujte jedan od predmeta koji su iza njega)." Potaknite dijete da donese predmet i potkrijepite odgovor. Posle tri pokušaja u kojima tražimo od djeteta da donese predmet koji je tu, sklonite jedan od predmeta (nemojte dozvoliti da dijete vidi da ste ga sklonili). Dajte instrukciju: "Daj mi (ime sklonjenog predmeta)." Čim dijete ode iza stolice i počne da traži predmet (npr. gleda po podu), potaknite dijete da pita: "Gdje je (ime sklonjenog predmeta)?" Odmah nakon pitanja kažite: "Evo ga (ime sklonjenog predmeta)!" Pokažite predmet djetetu i potkrijepite odgovor. Nakon nekoliko pokušaja u kojima tražite predmet koji je sklonjen, tražite predmet koji je tu. Nasumice mijenjajte pokušaje u kojima tražite predmet koji je tu i koji je sakriven. Ublažavajte poticanje tokom slijedećih pokušaja. Drugačije potkrjepljujte odgovore date sa najmanje poticanja. Na kraju, potkrjepljujte samo točne odgovore date bez poticanja. Mijenjajte objekte svaki tretman.

2) Tokom aktivnosti - Pripremite kontekst u kome se od djeteta očekuje da obavi neku aktivnost (npr. puzle ili crtež). Pre nego što dijete počne sa aktivnošću uklonite jedan od predmeta koji je neophodan da bi se ona obavila (npr. dio puzle ili bojice). Potaknite dijete da počne sa zadatom aktivnosti. Kad dijete počne da traži sklonjeni predmet potaknite ga da pita: "Gdje je (ime sklonjenog predmeta)?" Odmah nakon pitanja recite: "Evo (ime sklonjenog predmeta)!"

Pokažite predmet djetetu i potkrijepite odgovor. Ublažavajte poticanje tijekom slijedećih pokušaja. Drugačije potkrjepljujte odgovore date sa najmanje poticanja. Na kraju, potkrjepljujte samo točne odgovore date bez poticanja.

- Materijal: predmeti
- Predloženi preduvjeti: imenuje objekte; donosi predmete koji su van vidokruga; ponavlja rečenice
- Predloženi poticaji: Dajte verbalni model pitanja. Koristite proceduru vremenskog odlaganja tako što ćete davati model odmah nakon što dijete počne da traži predmet a zatim odlagati davanje modela za po 2 sekunde svakog slijedećeg

Instrukcija   Odgovor   datum uvođenja   datum savladavanja

1)"Daj mi ?" (1-2)"Gdje je ?"

2)Bez verbalne instrukcije

- 1.
- 2.

31. Program: Zamjenice (ja i ti)

- Procedura programa:

1) Ja- Potaknite dijete da izvede neku radnju (npr. fizički vodite dijete da tapša rukama) i recite: "Što radiš?" Potaknite dijete da kaže što radi koristeći ispravnu zamjenicu (npr. "Ja tapšam."). Potkrijepite odgovor. Ublažavajte poticanje tijekom slijedećih pokušaja. Drugačije potkrjepljujte odgovore dane sa najmanje poticanja. Na kraju, potkrjepljujte samo točne odgovore dane bez poticanja.

2) Ti- Sjedite nasuprot djeteta. Ustanovite pažnju i izvedite neku radnju (npr. tapšate rukama). Kažite:"Što ja radim?" Potaknite dijete da kaže što radi koristeći ispravnu zamjenicu (npr. "Ti tapšaš:"). Potkrijepite odgovor. Ublažavajte poticanje tokom slijedećih pokušaja. Drugačije potkrjepljujte odgovore dane sa najmanje poticanja. Na kraju, potkrjepljujte samo točne odgovore dane bez poticanja.

3) Naizmjenično mijenjajte ja i ti- Potaknite dijete da izvede neku radnju (npr.dajte mu da pije sok) a vi izvedite neku drugu radnju (npr. jedite keks). Potaknite dijete da kaže što radi (npr. "Ja pijem sok") ili što vi radite (npr. "Ti jedeš keks."). Ublažavajte poticanje tijekom slijedećih pokušaja. Drugačije potkrjepljujte odgovore date sa najmanje poticanja. Na kraju, potkrjepljujte samo točne odgovore dane bez poticanja.

- Predloženi preduvjeti: Imenuje radnje, pripadnost i zamjenice (moj i tvoj).
- Predloženi poticaji: Dajte model točnog odgovora - i koristite proceduru vremenskog odlaganja

Pitanje   Odgovor   datum uvođenja   datum savl.

1)"Što radiš?" (1)Opisuje što radi koristeći ispravnu zamjenicu "ja"

2)"Što ja radim?" (2) Opisuje što radi koristeći ispravnu zamjenicu "ti"

3) ili 1 U i 2 (3) ili 1 i 2

1. Ja
2. Ti
3. nasumično ja ili ti

32. Program: Zamjenice (on ili ona)

• Procedura programa:

1) On - Neka poznati muškarac izvodi neku radnju ispred djeteta. Recite: "Što radi?" (npr. "Što Pere radi?"). Potaknite dete da kaže što ta osoba radi koristeći ispravnu zamjenicu (npr. "On tapša rukama."). Potkrijepite odgovor. Ublažavajte poticanje tijekom slijedećih pokušaja. Drugačije potkrjepljujte odgovore dane sa najmanje poticanja. Na kraju, potkrjepljujte samo točne odgovore dane bez poticanja.

2) Ona- Neka poznata ženska osoba izvodi neku radnju ispred djeteta. Recite: "Što_ radi?" (npr. "Što Milica radi?"). Potaknite dijete da kaže što ta osoba radi koristeći ispravnu zamjenicu (npr. "Ona tapša rukama."). Potkrijepite odgovor. Ublažavajte poticanje tijekom slijedećih pokušaja. Drugačije potkrjepljujte odgovore dane sa najmanje poticanja. Na kraju, potkrjepljujte samo točne odgovore dane bez poticanja.

3) Naizmjenično on ili ona- Uradite ili 1) ili 2). Ublažavajte poticanje tijekom slijedećih pokušaja. Drugačije potkrjepljujte odgovore dane sa najmanje poticanja. Na kraju, potkrjepljujte samo točne odgovore dane bez poticanja.

- Predloženi preduvjeti: Imenuje poznate ljude, radnje, pripadnost, spol i zamjenice (moj/a, tvoj/a, ja i ti)
- Predloženi poticaji: Dajte model točnog odgovora i koristite proceduru vremenskog odlaganja

Pitanje   Odgovor   datum uvođenja   datum savl.

(1) "Što radi?" (1) Opisuje što osoba radi koristeći pravilnu zamjenicu:

(2) "Što (2) Opisuje što osoba radi radi?" koristeći pravilnu zamjenicu

(3) ili 1 ili 2 "On..." (3) ili 1 ili 2 "Ona..."

- 1.
- 2.
- 3.

33. Program: Odgovaranje na pitanja općeg znanja

- Procedura programa : Sjedite u stolicu nasuprot djeteta i ustanovite pažnju. Postavite pitanje vezano za oblast općeg znanja. Potkrijepite pravilan odgovor. Ublažavajte poticanje tijekom slijedećih pokušaja. Drugačije potkrijepite odgovore dane sa najmanje poticanja. Na kraju, potkrijepite samo točne odgovore dane bez poticanja.
- Materijal: Materijali vezani za specifično područje
- Predloženi preduvjeti: Dijete je ovladalo receptivnim i ekspresivnim programom vezanim za određeno područje (npr. za boje, dijete imenuje boje, za životinje, dijete imenuje životinje)

Predložena područja općeg znanja Primjer odgovora

Životinje

- 1."Što kaže " ?" 1. Pas/ "av, av"
- 2."Tko kaže ?" 2. Av, av/"pas"
- 3."Što radi ?" 3. Pas laje"
- 4."Gdje živi ?" 4.Krava/"na farmi"

Boje

- 1."Koje je boje ?" 1.Sunce/ 1. "žuto"
- 2."Reci mi što je ?" " 2.Žuto/"Sunce"

Zanimanja

- 1."Što radi ?" 1. Vatrogasac/"Gasi požar"
2. "Tko ?" 2.Gasi požar/"Vatrogasac"

Praznici

- 1."Koji je praznik u ?" 1. Januaru
- 2."Kada je ?" 2. "Božić"

Pridjevi

1. "Kakvog je ukusa ?" 1.Bombona/"Slatko"
- 2."Reci mi nešto što je 2. Kiselog/"Limun" ukusa."
- 3."Kakav je ?" 3. Snijeg/Hladan" -
4. "Reci mi nešto što je 4. Mekano/"vata"
- 5."Što je ?" 5.Veliko/"slon"

Godišnja doba

- 1."Koja su četiri godišnja doba?" 1." proljeće, ljeto, jesen, zima"
2. "U kojem je godišnjem dobu ?" 2.Snijeg/"zimi"
- 3."Što se dešava u ?" 3 Jesen/"pada lišće"
- 4."Što radiš u ?" 4.Ljeto/"plivam"

Opće predškolsko znanje

1. "Što noću sja na nebu?" 1."Mjesec
2. "Što nosi koka?" 2."Jaja
- 3."Koliko dana ima u tjednu?" 3. Sedam

III FAZA ABA metode

1. Program: Opisivanje slika punim rečenicama

• Procedura programa: Sjediti u stolicu nasuprot djeteta. Uspostavite pažnju i pokažite djetetu sliku. Izgovorite instrukciju:"Pričaj mi o ovoj slici." Potaknite dijete da opisuje sliku punim rečenicama (npr. "Seka čita knjigu"). Potkrijepite pravilan odgovor. Ublažavajte poticanje tokom sljedećih pokušaja. Drugačije potkrepljujte odgovore dane sa najmanje poticanja. Na kraju, potkrepljujte samo točne odgovore date bez poticanja.

- Materijal: Kartice sa glagolima
- Predloženi preduvjeti:

Imenuje predmete, poznate ljude, radnje, spol; ponavlja rečenice.

- Predloženi poticaji: Dajte model opisa slike.

Instrukcija: "Pričaj mi o Odgovor: datum uvođenja datum savl. ovoj slici." Opisuje sliku punom rečenicom

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.
- 10.
- 11.
- 12.
- 13.
- 14.
- 15.

2. Program: Opisivanje osobine predmeta (u vidokrugu i van vidokrug)

- Procedura programa:

1) U vidokrugu- Sjediti u stolicu nasuprot djeteta. Uspostavite pažnju i pokažite djetetu sliku. Izgovorite instrukciju:"Pričaj mi o ovome." Potaknite dijete da imenuje predmet i da vam

kaže tri stvari o njemu (npr. "To je vatrogasni kamion, on je crveno bijeli, ima stepenice i vatrogasac je u njemu."). Potkrijepite pravilan odgovor. Ublažavajte poticanje tokom slijedećih pokušaja. Drugačije potkrepljujte odgovora date sa najmanje poticanja. Na kraju, potkrepljujte samo točne odgovore uz poticanja.

2) VAN VIDOKRUGA

Sjedite u stolici nasuprot djeteta. Uspostavite pažnju i izgovorite instrukciju: "Pričaj mi o -----(imenujte neki predmet)" (npr. jabuka).. Potaknite dijete da opiše osobine predmeta, njegovu funkciju i/ili kategoriju (npr. "Ona je crvena, možemo da je jedemo i to je voće"). Potkrijepite pravilan odgovor. Ublažavajte poticanje tijekom slijedećih pokušaja. Drugačije potkrepljujte odgovore dane sa najmanje poticanja. Na kraju, potkrepljujte samo točne odgovore dane bez poticanja.

- Materijal: Predmeti.
- Predloženi-preduvjeti:

- 1) U vidokrugu: imenuje predmete, osobine, funkcije i kategorije; ponavlja rečenice.
- 2) Van vidokrug: Opisuje predmete u vidokrugu; imenuje kategorije, osobine, funkcije; Ponavlja rečenice.

- Predloženi poticaji: Dajte model opisa predmeta.

Instrukcija   Odgovor   datum uvođenja   datum savl.

{1 }"Pričaj mi o ovome" (1)Imenuje objekat
i navodi tri osobine

(2)"Pričaj mi o (2)Opisuje objekat
po osobinama, funkciji ili kategoriji

1. Objekti u vidokruga
- 2.Objekti van vidokrug
3. Program: Prisjećanje događaja (iz neposredne prošlosti / sa odlaganjem)

- Procedura programa:

1) NEPOSREDNA PROŠLOST- Potaknite dijete da ode na određeno mjesto i uradi određenu radnju na tom mjestu (npr. "Idi u kupaonicu i operi ruke"). Idite zajedno sa djetetom do tog mjesta. Nakon obavljene radnje vratite se u sobu za učenje i pitajte dijete nekoliko pitanja o tom događaju (npr. "Gdje si išao?" "Što - si tamo radio?" "Koga si vidio?"). Potaknite dijete da odgovori na svako pitanje (npr. "U kupatilo""Prao sam ruke""Video sam tatu"). Potkrijepite pravilan odgovor. Ublažavajte poticanje tokom slijedećih pokušaja. Drugačije potkrepljujte odgovore date sa najmanje poticanja. Na kraju, potkrepljujte samo točne odgovore dane bez poticanja.

2) SA ODLAGANJEM- Potaknite dijete da ode na određeno mjesto i uradi određenu radnju na tom mjestu (npr. "Hajdemo u kuhinju da jedemo kolače i sok"). Vratite se u sobu za učenje i počnite neku igru (npr. slažite puzzle sa djetetom).

Nakon završene igre pitajte dijete pitanja o prethodnoj radnji (npr. "Gdje smo išli prije slaganja puzzle?" "Što smo radili u kuhinji?" "Tko je bio u kuhinji?"). Potaknite dijete da odgovori na svako pitanje (npr. "Išli smo u kuhinju""Jeli smo kolače i sok""Marko je bio u kuhinji").Potkrijepite svaki odgovor. Ublažavajte poticanje tijekom slijedećih pokušaja.

Drugačije potkrjepljujte odgovore date sa najmanje poticanja. Na kraju, potkrjepljujte samo točne odgovore dane bez poticanja.

• Predloženi preduvjeti:

- 1) Imenuje prostorije, radnje, koristi pravilno glagolska vremena.
- 2) Prisjeća se događaja bez odlaganja, prepričava priču i opisuje predmete van vidokruga.

• Predloženi poticaji: Dajte model ispravnog odgovora

(1-2) Pitanje o događaju Odgovor datum uvođenja datum savl.

(1-2) Odgovara na pitanje

1. bez odlaganja i
2. sa odlaganjem

4. Program: Odgovaranje na pitanje "Gdje...?"

• Procedura programa: Sjedite u stolicu nasuprot djeteta. Uspostavite pažnju i pitajte: "Gdje...?" pitanje (npr. "Gdje stoji frižider?"). Potaknite dijete da odgovori na pitanje (npr. "U kuhinji"), i potkrijepite odgovor. Ublažavajte poticanje tijekom slijedećih pokušaja. Drugačije potkrjepljujte odgovore date sa najmanje poticanja. Na kraju, potkrjepljujte samo točne odgovore date bez poticanja.

• Materijal: MEER 2

- Predloženi preduslovi: prijedloge, prostorije, scene i funkcije objekata
- Predloženi poticaji: Dajte model pravilnog odgovora.

Primjeri: "Gdje...?" Odgovor datum uvođenja datum savladavanja

- 1.... spavaš?
2. ... se kupaš?
- 3.... kuhamo ručak?
4. ... živiš?
5. ... kupuješ namirnice?
- 6.... se nalazi pećnica?
- 7.... mama radi?
8. ... se igraš na toboganu i ljuljačci?
- 9.... ideš u školu?
- 10.... vidiš li lava?
- 11.... plivaš li?
12. ... ideš kad si bolestan?
13. ...kupuješ knjige?
14. ... kupuješ hamburger i pomfrit?
- 15.... se šišaš?

5. Program: Funkcije prostorija

- Procedura programa:

1. Imenuje. prostorije prema funkciji- Sjedite u stolicu nasuprot djeteta. Uspostavite pažnju i recite: "U kojoj sobi (npr. spavaš)?" Potaknite dijete da imenuje prostoriju (npr. "U spavaćoj sobi"). Potkrijepite pravilan odgovor. Ublažavajte poticanje tokom slijedećih pokušaja. Drugačije potkrepljujte odgovore dane sa najmanje poticanja. Na kraju, potkrepljujte samo točne odgovore dane bez poticanja.

2) Imenuje funkciju prostorija- Sjedite u stolicu nasuprot djeteta. Uspostavite pažnju i recite: "Što radiš u (prostoriji)?" (npr. "Što radiš u kuhinji?"). Potaknite dijete da odgovori što radi u toj prostoriji. Potkrijepite pravilan odgovor. Ublažavajte poticanje tijekom slijedećih pokušaja. Drugačije potkrepljujte odgovore dane sa najmanje poticanja. Na kraju, potkrepljujte samo točne odgovore dane bez poticanja.

- Predloženi preduvjeti: Imenuje sobe, funkcije predmeta i radnje.

- Predloženi poticaji: Dajte model točnog odgovora.

Pitanje   Odgovor   datum uvođenja   datum savl.

(1) "U kojoj sobi ?"   (1) Imenuje prostoriju

(2) "Što radiš u ?"   (2) Imenuje funkciju

1. Kuhinja/kuhaš
2. Spavaća soba/spavaš
3. Kupaonica/ kupaš
4. Dnevna soba/gledaš TV
5. Blagavaonica/ručaš

6. Program: Odgovaranje na pitanja "Kada...?"

• Procedura programa: Sjedite u stolicu nasuprot djeteta. Uspostavite pažnju i pitajte: "Kada...?" (npr. "Kada ideš spavati?"). Potaknite dijete da odgovori na pitanje (npr. "Navečer") i potkrijepite pravilan odgovor. Ublažavajte poticanje tijekom slijedećih pokušaja. Drugačije potkrepljujte odgovore dane sa najmanje poticanja. Na kraju, potkrepljujte samo točne odgovore dane bez poticanja.

- Predloženi preduvjeti: Odgovara na pitanja Tko?, Gdje? i Zašto?

- Predloženi poticaji: Dajte model točnog odgovora.

Primjeri: Odgovori   datum uvođenja   datum savl.

"Kada...?"

1.... ideš spavati?

2.... se kupaš?

3.... večeraš?

4.... ideš u školu?

- 5.... se budiš?
- 6.... pada mrak?
- 7.... izlazi sunce? i
- 8.... dolazi baka? i
- 9.... ideš kod liječnika? i
- 10.... je tvoj rođendan?

7. Program: Prenošenje poruke

- Procedura programa: Sjedite u stolicu nasuprot djeteta i uspostavite pažnju. Dajte instrukciju "Idi reci (osoba) (poruka)"(npr. "Idi reci mami da je vrijeme za ručak"). Potaknite dijete da priđe osobi, privuče njenu pažnju i prenese poruku (npr. "Mama, vrijeme je za ručak"). Potkrijepite pravilan odgovor. Ublažavajte poticanje tokom slijedećih pokušaja. Drugačije potkrepljujte odgovore dane sa najmanje poticanja. Na kraju, potkrepljujte samo točne odgovore dane bez poticanja.
- Predloženi preduvjeti: Ponavlja rečenice; postavlja zahtjeve rečenicom; prati dvostupne instrukcije; prisjeća se događaja
- Predloženi poticaji: Fizički vodite dijete da priđe osobi i dajte model poruke koju dijete treba da ponovi.

Instrukcija: Odgovor: datum uvođenja datum savl.

"Idi reci Dijete prilazi pravoj osobi, privlači njenu pažnju i ."
prenosi poruku

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.

8. Program: Igranje uloga sa lutkama

- Procedura programa: Sjedite nasuprot djeteta u sobi za igru. Poredajte nekoliko lutaka ili životinja ispred djeteta (npr. žaba, Miki Maus). Potaknite dijete da izabere lutku. Uzmite lutku u ruku i pitajte dijete pitanje koje je upućeno njegovoj lutki (npr. "Kako se zoveš?"). Potaknite dijete da da odgovor vezan za njegovu lutku (npr. "Miki Maus"). Potkrijepite pravilan odgovor. Ublažavajte poticanje tokom slijedećih pokušaja. Drugačije potkrepljujte odgovore dane sa najmanje poticanja. Na kraju, potkrepljujte samo točne odgovore dane bez poticanja.
- Materijal: Lutke
- Predloženi preduvjeti: Uzvrća socijalne informacije i informacije o objektima; odgovara na društvena pitanja i na pitanja općeg znanja
- Predloženi poticaji: Ponovite pitanje ili dajte verbalni model točnog odgovora.

Pitanje upućeno Odgovor: Točno datumu vođenja datum savl.

lutki odgovara
na pitanje

9. Program: Isto i drugačije (receptivno)

- Procedura programa:1)

1) Stavite tri predmeta (dva ista i jedan različit, npr. dvije žlice i loptu) na stol ispred djeteta. Ustanovite pažnju i recite "Što je isto?" Potaknite dijete da vam da dva ista predmeta. Potkrijepite pravilan odgovor. Ublažavajte poticanje tijekom slijedećih pokušaja. Drugačije potkrepljujte odgovore dane sa najmanje poticanja. Na kraju, potkrepljujte samo točne odgovore date bez poticanja.

2) Stavite tri predmeta (dva ista i jedan različit, npr. dvije žlice i loptu) na stol ispred djeteta. Uspostavite pažnju i recite "Što je različito?" Potaknite dijete da vam da predmet koji je različit. Potkrijepite pravilan odgovor. Ublažavajte poticanje tokom slijedećih pokušaja. Drugačije potkrepljujte odgovore dane sa najmanje poticanja. Na kraju, potkrepljujte samo točne odgovore dane bez poticanja.

3) Nasumično isto, različito- Stavite tri predmeta (dva ista i jedan različit, npr. dvije žlice i loptu) na stol ispred djeteta. Uspostavite pažnju i recite "Što je isto?" ili "Što je različito?" Potkrijepite pravilan odgovor. Ublažavajte poticanje tijekom slijedećih pokušaja. Drugačije potkrepljujte odgovore dane sa najmanje poticanja. Na kraju, potkrepljujte samo točne odgovore dane bez poticanja.

- Materijal: Predmeti

- Predloženi preduvjeti: Uparuje predmete; prepoznaje predmete, osobine, boje i kategorije:
- Predloženi poticaji: Fizički vodite dijete da vam da točne predmet(e).

Pitanje   Odgovor   datum uvođenja   datum savl.

(Što je isto?" (1-3) Daje točne predmete

(2)"Što je različito?"

(3) ili 1 ili 2

Isti predmeti

1. isto
2. različito
3. nasumično isto/različito

Bazirano na boji

1. isto
2. različito
3. nasumično isto/različito

Bazirano na kategoriji

1. isto
2. različito
3. nasumično isto/različito

10. Program: Identifikacija što ne pripada (osobine i kategorije)

• Procedura programa:

1) Osobine- Stavite četiri predmeta na stol ispred djeteta (tri koja su slična po nekoj osobini i jedan različit; npr. tri plava auta i jedan crveni). Uspostavite pažnju i recite "Koji ovdje ne pripada?" Potaknite dijete da vam pokaže pravi predmet i da ga imenuje (npr. "crveni auto"). Potkrijepite pravilan odgovor. Ublažavajte poticanje tijekom slijedećih pokušaja. Drugačije potkrepljujte odgovore dane sa najmanje poticanja Na kraju, potkrepljujte samo točne odgovore dane bez poticanja.

2) Kategorije- Stavite četiri predmeta na stol ispred djeteta (tri koja su slična po kategoriji kojoj pripadaju i jedan različit; npr. tri voćke i jednu životinju). Uspostavite pažnju i recite "Koji ovdje ne pripada?" Potaknite dijete da vam pokaže pravi predmet i da ga imenuje (npr. "pas"). Potkrijepite pravilan odgovor. Ublažavajte poticanje tokom sljedećih pokušaja. Drugačije potkrepljujte odgovore dane sa najmanje poticanja. Na kraju, potkrepljujte samo točne odgovore dane bez poticanja.

- Materijal: Predmeti iste kategorije i predmeti slični po nekoj osobini
- Predloženi preduvjeti: Identificira opisane predmete; odgovara sa "Da i li ne" na pitanja o predmetima; identificira predmete koji su isti i različiti; imenuje kategorije i osobine.
- Predloženi poticaji: Fizički vodite dijete da vam doda točan predmet i dajte verbalni model odgovora.

Instrukcija Odgovor datum uvođenja datum savl.
(1-2)"Koji ovdje ne pripada?" (1-2) Dijete pokazuje pravi predmet i imenuje ga

1. Osobina i
2. Kategorija

11. Program: Odgovaranje na pitanja o priči

• Procedura programa:

1) Sa slikama - Sjedite u stolicu nasuprot djeteta Pokažite sliku na kojoj neko izvodi određenu radnju na određenom mjestu (npr. slika dječaka koji pliva na plaži). Ispričajte jednostavnu priču o slici (npr. "Jednog dana Ivan je otišao na plažu i ušao u vodu da pliva"). Pitajte dijete pitanja o priči (npr. "Ko je otišao da pliva?", "Gdje je Ivan otišao?", "Što je Ivan radio na plaži?"). Potaknite dijete da odgovori na svako pitanje (npr. "Ivan", "Na plažu", "Plivao je"). Potkrijepite pravilan odgovor. Ublažavajte poticanje tokom slijedećih pokušaja. Drugačije potkrepljujte odgovore dane sa najmanje poticanja. Na kraju, potkrepljujte samo točne odgovore dane bez poticanja.

2) Jednostavno verbalno- Sjedite u stolici nasuprot djeteta Ispričajte jednostavnu priču (npr. "Jednog dana, mama je otišla u prodavaonicu i kupila sladoled."). Postavljajte pitanja o priči (npr. "tko je otišao u prodavaonicu?", "Gdje je mama otišla?", "Što je mama kupila u prodavaonici?"). Potaknite dijete da odgovori na' svako pitanje (npr. "Mama", "U

prodavaonicu", "Sladoled"). Potkrijepite pravilan odgovor. Ublažavajte poticanje tijekom slijedećih pokušaja. Drugačije potkrepljujte odgovore dane sa najmanje poticanja. Na kraju, potkrepljujte samo točne odgovore dane bez poticanja.

3) Jednostavna priča iz knjige- Sjedite u stolici nasuprot djeteta. Pročitajte stranicu iz jednostavne priče iz knjige i pitajte dijete pitanja o onome što je pročitano. Potkrijepite pravilan odgovor. Ublažavajte poticanje tijekom slijedećih pokušaja. Drugačije potkrepljujte odgovore dane sa najmanje poticanja. Na kraju, potkrepljujte samo točne odgovore dane bez poticanja.

4) Kompliciranije verbalno- Sjedite u stolici nasuprot djeteta Ispričajte priču od četiri rečenice (npr. "Jednog dana, mali dječak Ivan otišao je u park. U parku je pronašao crvenu loptu. Donio je loptu kući da pokaže mami. Posle večere igrao se sa loptom i onda otišao na spavanje."). Postavljajte pitanja o priči. Potaknite dijete da odgovori na svako pitanje. Potkrijepite pravilan odgovor. Ublažavajte poticanje tijekom slijedećih pokušaja Drugačije potkrepljujte odgovore dane sa najmanje poticanja Na kraju, potkrepljujte samo točne odgovore dane bez poticanja.

- Materijal: Slike poznatih ljudi koji obavljaju radnje na određenim mjestima, knjige sa pričama.
- Predloženi preduvjeti: Razlikuje pitanja o objektima i slikama; prisjeća se događaja
- Predloženi poticaji: Dajte model točnog odgovora.

(1-4) Pitanja datum uvođenja datum savl.
o priči odgovor (1-4) Točno odgovara na pitanja

1. Sa slikama
2. Jednostavno verbalno
3. Jednostavna priča iz knjige
4. Kompliciranije verbalno

12. Program: Odgovaranje na pitanja o temi

- Procedura programa: Sjedite u stolicu nasuprot djeteta. Ustanovite pažnju i postavite pitanje o nekoj temi (vidi primere dole). Potaknite dijete da odgovori na pitanje (vidi primjere dole). Potkrijepite pravilan odgovor. Ublažavajte poticanje tokom slijedećih pokušaja. Drugačije potkrepljujte odgovore dane sa najmanje poticanja. Na kraju, potkrepljujte samo točne odgovore dane bez poticanja.
- Predloženi preduvjeti: Razlikuje pitanja o objektima i slikama; odgovara na zašto/zato pitanja, pitanja gde? i kada?
- Predloženi poticaji: Dajte model tačnog odgovora.

Primeri tema i pitanja Primeri odgovora datum uvođenja datum savladavanja

1. Doručak

"Što jedeš za doručak?" "Kada doručuješ?" "Zašto ti doručuješ?" "Sendvič" "Ujutru"
"Zato što sam gladan"

"Gdje doručuješ?" "Tko ti pravi doručak?" "U kuhinji" "Tata"

2. Kupanje "Kada se kupaš?" "Tko te kupa?" "Zašto se kupaš?" "Gdje se kupaš?" "Prije spavanja"

"Mama"

"Da bih bio čist"

"U kadi"

3. Škola

"Gdje ideš u školu?" "Kada ideš u školu?" "Koga viđaš u školi?" "Što radiš u školi?" "Zašto ideš u školu?"

"ponedeljkom"

"viđam Micu i Kiču"

"Igram se i pišem slova"

"Da vidim svoje prijatelje i da učim"

13. Program: Praćenje "Pitaj-." nasuprot "Kaži..." instrukcija

• Procedura programa:

1) Pita- Dok je neka treća osoba u vidokrugu djeteta dajte instrukciju

"Pitaj (osoba) (pitanje)" (npr. "Pitaj Stefana koliko ima godina").

Potaknite dijete da priđe osobi i pita pitanje (npr. "Stefane, koliko imaš godina?"; osoba bi tada trebalo da odgovori na pitanje). Potkrijepite pravilan odgovor. Ublažavajte poticanje tijekom slijedećih pokušaja. Drugačije potkrepljujte odgovore date sa najmanje poticanja. Na kraju, potkrepljujte samo točne odgovore date bez poticanja.

2) Kaže- Dok je neka treća osoba u vidokrugu djeteta dajte instrukciju

"Kaži (osoba) (informaciju)" (npr. "Kaži Stefanu koliko ti imaš

godina"). Potaknite dijete da priđe osobi i kaže informaciju (npr. "Ja imam 7 godina").

Potkrijepite pravilan odgovor. Ublažavajte poticanje tijekom slijedećih pokušaja Drugačije potkrepljujte odgovore dane sa najmanje poticanja. Na kraju, potkrepljujte samo točne odgovore date bez poticanja

3) Nasumično pitaj i kaži- Dajte ih instrukciju 1 ili 2. Potaknite pravilan

odgovor. Potkrijepite pravilan odgovor. Ublažavajte poticanje tijekom slijedećih pokušaja Drugačije potkrepljujte odgovore dane sa najmanje poticanja Na kraju, potkrepljujte samo točne odgovore dane bez poticanja

• Predloženi preduvjeti: Prenosi poruke; imenuje kompliciranije zamjenice; odgovara na pitanja iz društvenog života punom rečenicom; prati kompleksne instrukcije iz daljine

• Predloženi poticaji: Fizički vodite dijete da priđe osobi i dajte model pitanja ili informacije koju dijete treba da ponovi. Koristite proceduru vremenskog odlaganja

Instrukcija Odgovor datum datum uvođenja savl.

(1) Prilazi osobi (D'Pita i postavlja točno pitanje

(2) Prilazi osobi i kaže tajnu (2)"Kaži informaciju

(3) ili 1 ili 2 (3) ili 1 ili 2

1.

2.

3.

14. Program: Pronalaženje skrivenog predmeta uz pomoć putokaza

• Procedura programa: Stavite razne predmete na određenim mjestima u kući (npr. stavite loptu u ormar u spavaćoj sobi, djetetove cipele ispod kuhinjskog stola). Sjedite u stolicu nasuprot djeteta. Ustanovite pažnju. Dajte instrukciju: "Idi uzmi (predmet). On je (putokaz)" (npr. "U kuhinji, ispod stola"). Potaknite dijete da donese predmet. Potkrijepite pravilan odgovor. Ublažavajte poticanje tijekom slijedećih pokušaja. Drugačije potkrepljujte odgovore date sa najmanje poticanja. Na kraju, potkrepljujte samo točne odgovore dane bez poticanja.

Predloženi preduvjeti: Dodaje predmet koji je van vidokruga; prati naloge sa prijedlozima; prati trostepne naloge.

Predloženi poticaji: Prvo kažete putokaz (npr. "On je u kuhinji"), onda kad se nađete u kuhinji dajte drugi putokaz (npr. "ispod stola"). Postepeno dajte sve putokaze istovremeno.

Instrukcija   Odgovor   datum uvođenja   datum savladavanja
(1-3)"Idi uzmi , on je (1-3) Dijete nalazi predmet

1. Jedan putokaz (npr. u ormaru)
2. Dva putokaza (npr. u ormaru u smeđoj kutiji)
3. Tri putokaza (npr. u kuhinji, ispod stola u crvenoj čaši)

15. Program: Razlikovanje kada da pita/kada da povratnu informaciju

• Procedura programa: Sjedite u stolicu nasuprot djeteta Ustanovite pažnju i izgovorite ' neodređenu izjavu (npr. "Sinoć sam negdje išla ") /// izjavu koja traži uzvratanje informacije (npr. "Ja volim jesti pomirit"). Potaknite dijete da pita pitanje vezano za izjavu (npr. "Gdje si išla?") ili da da povratnu informaciju (npr. "Ja volim jesti keks"). Potkrijepite odgovor (ako je dijete postavilo pitanje, odgovorite na njega npr. "Bila sam u kinu"). Ublažavajte poticanje tijekom slijedećih pokušaja. Drugačije potkrepljujte odgovore dane sa najmanje poticanja. Na kraju, potkrepljujte samo točne odgovore dane bez poticanja.

• Predloženi preduvjeti: Uzvrata socijalnu informaciju i postavlja pitanja kada dobije neodređenu informaciju.

• Predloženi poticaji: Dajte model pitanja ili izjave. Koristite proceduru vremenskog odlaganja tako što ćete davati model odgovora odmah nakon neodređene izjave ili izjave koja iziskuje povratnu informaciju, a onda odlagati davanje modela za po 2 sekunde svakog slijedećeg pokušaja.

Primjeri neodređenih Primjeri pitanja i datum uvod. datum savl.
izjava i izjava koje povratnih odgovora
zahtijevaju povratnu
informaciju

1. Zamisli. "Sto?"
2. Išla sam negdje sinoć. "Gdje si išla?"
3. Išla sam u kino. "Moj omiljeni film je Pinokio"
Moj omiljeni film je Mala sirena.
4. Jela sam nešto u kinu. "Što si jela?"
5. Jela sam kokice. Ja volim kokice! "I ja ih volim!"
6. Ja ih volim sa soli. "Ja ih volim sa maslom."
7. Vidjela sam nekog u kinu. "Koga si vidjela?"

8. Vidjela sam Inu. Ina je moja najbolja prijateljica. "Peca je moj najbolji prijatelj.
9. Bit ću nešto strašno na maskenbalu. "Što ćeš biti?"
10. Biću duh. "Ja ću biti lav."

16. Program: Prepričavanje priče * Procedura programa:

1) Sa pomagalima- Sjedite na pod nasuprot djeteta i uspostavite pažnju. Koristeći pomagala (npr. autiće, figurice, igračku tobogan i namještaj za lutke) ispričajte djetetu o Božiću." badnjak."

1. Primjer: "Reci mi nešto o školi."
2. "Ja idem u osnovnu školu, moja nastavnica ..se zove Jelena i tamo se igram sa Doletom."
3. Obitelj Primjer: "Reci mi nešto o tvom bratu." "Moj brat se zove Stefan. On ima pet godina i ima Soni."
4. Doživljaji. Primjer: "Reci mi nešto o tome kad ideš na klizanje." "Ja idem na klizanje sa mamom Idemo na Vidikovac. Klizemo se brzo."

17. Program Pričanje priče

• Procedura programa:

1) O određenoj temi- Sjedite na pod nasuprot djeteta. Postavite pomagala (npr. figurice, autiće, lutkin namještaj) na pod ispred djeteta. Dajte instrukciju: "Ispričaj mi priču o (tema)" (npr. Miki Maus ide u park). Potaknite dijete da ispriča priču koristeći pomagala (npr. vodite dijete da pomiče Mikija dok dajete model "jednog dana, Miki je ušao u auto. Dovezao se do parka i spustio niz tobogan. Onda je ponovo ušao u kola i odveo se kući").

Potkrijepite pravilan odgovor. Ublažavajte poticanje tijekom slijedećih pokušaja. Drugačije potkrepljujte odgovore date sa najmanje poticanja. Na kraju, potkrepljujte samo točne odgovore date bez poticanja.

2) Bez određene teme- Sjedite na pod nasuprot djeteta Postavite pomagala (npr. figurice, autiće, lutkin namještaj) na pod ispred djeteta. Koristeći pomagala, ispričajte jednostavnu priču. Dajte instrukciju: "Sada je tvoj red. Ispričaj mi priču." Potaknite dijete da ispriča priču koristeći pomagala (npr. vodite dijete da pokreće Mikija dok dajete model "Jednog dana Miki je bio gladan pa je sjeo u kola i odveo se u Mek Donalds. Uzeo je hamburger i pomfrit i otišao kući"). Potkrijepite pravilan odgovor. Ublažavajte poticanje tijekom sljedećih pokušaja. Drugačije potkrepljujte odgovore dane sa najmanje poticanja. Na kraju, potkrjepljujte samo točne odgovore dane bez poticanja.

Materijal: Figurice za igru, namještaj za lutke, autići...

Predloženi preduvjeti: Prepričava priču; imitira kompleksne sekvence; opisuje strip-priču; opisuje predmete u vidokrugu; ponavlja rečenice.

Predloženi poticaji:

1) Fizički vodite dijete da barata objektima i dajte model priče da dijete ponovi jednostavnu priču (npr. "Jednog dana je seka otišla u park. Spustila se niz tobogan, onda je sjela u auto i otišla kući").

Dajte instrukciju "Reci mi što se desilo u priči." Potaknite dijete da prepriča priču koristeći pomagala

Potkrijepite pravilan odgovor. Ublažavajte poticanje tijekom slijedećih pokušaja. Drugačije

potkrepljujte odgovore date sa najmanje poticanja. Na kraju, potkrepljujte samo točne odgovore date bez poticanja

1) Bez pomagala- Sjedite na pod nasuprot djeteta i ustanovite pažnju. Ispričajte djetetu jednostavnu priču (npr. " Nekada davno, živjela su tri medvjeda..."). Dajte instrukciju "Reci mi što se dogodilo u priči.

" Potaknite dijete da prepriča priču. Potkrijepite pravilan odgovor. Ublažavajte poticanje tijekom slijedećih pokušaja. Drugačije potkrepljujte odgovore dane sa najmanje poticanja. Na kraju, potkrepljujte samo točne odgovore dane bez poticanja.

- Materijal: Figurice za igru, namještaj za lutke, autići...

- Predloženi preduvjeti: Imitira kompleksne sekvence; opisuje strip priče; ponavlja rečenice.

- Predloženi poticaji:

Fizički vodite dijete da koristi pomagala

Dajte model priče koji dijete treba da ponovi

Instrukcija Odgovor datum uvođenja datum savl.

(1-2)"Reci mi što se dogodilo u priči." (1) Dijete prepričava priču

koristeći pomagala

(2) Dijete prepričava priču

Sa pomagalima

Bez pomagala

18. Program : Opisivanje teme

- Procedura programa: Sjedite u stolicu nasuprot djeteta. Uspostavite pažnju.

Dajte instrukciju "Pričaj mi nešto o_ (tema, vidi primjere ispod)."

Potaknite dijete da opiše temu u tri rečenice. Potkrijepite pravilan odgovor. Ublažavajte poticanje tijekom slijedećih pokušaja. Drugačije potkrepljujte odgovore dane sa najmanje poticanja. Na kraju, potkrepljujte samo točne odgovore dane bez poticanja.

- Predloženi preduvjeti: Opisuje osobine predmeta u vidokrugu i van vidokruga; odgovara na pitanja općeg znanja o nekoj temi; prisjeća se događaja; ponavlja rečenice

Instrukcija Primjer odgovora datum uvođenja datum savladavanja

"Reci mi nešto o •

1. Praznici Primjer: "Reci mi nešto o "To je praznik. Slavimo ga u siječnju. Tada palimo

2) Ako dijete ima teškoće u stvaranju svoje priče, predložite neodređenu temu (npr. "Možeš mi ispričati priču o Mikiju"), ili započnite priču tako što ćete dati model prve rečenice a onda napravite pauzu da procijenite da li će dijete nastaviti priču.

Instrukcija Odgovor datum uvođenja datum savl.

(1)"Ispričaj mi priču o(1) Dijete priča priču

o temi koristeći pomagala

(2)"Sada je tvoj red. Ispričaj mi priču." (2) Dijete priča priču

koristeći pomagala

1. O temi
2. Bez teme

19. Program: Priča priču (bez pomagala)

- Procedura programa:

1) O određenoj temi- Sjediti na stolicu nasuprot djeteta. Uspostavite pažnju i dajte instrukciju: "Ispričaj mi priču o (tema)" (npr. "strašno čudovište"). Potaknite dijete da ispriča priču (npr. dajte model "Nekada davno, živjelo je veliko, strašno čudovište. Imalo je crvene oči i zelene zube."). Potkrijepite pravilan odgovor. Ublažavajte poticanje tijekom slijedećih pokušaja. Drugačije potkrepljujte odgovore dane sa najmanje poticanja. Na kraju, potkrepljujte samo točne odgovore dane bez poticanja.

2) Bez određene teme - Sjediti na stolicu nasuprot djeteta. Uspostavite pažnju i ispričajte djetetu jednostavnu priču. Dajte instrukciju: "Sada je tvoj red. Ispričaj mi priču." Potaknite dijete da ispriča priču. Potkrijepite pravilan odgovor. Ublažavajte poticanje tijekom slijedećih pokušaja. Drugačije potkrepljujte odgovore dane sa najmanje poticanja. Na kraju, potkrepljujte samo točne odgovore dane bez poticanja.

Predloženi preduvjeti: Prepričava priču; imitira kompleksne sekvence; opisuje strip-priču; priča priču sa pomagalima, opisuje predmete van vidokruga; opisuje teme; ponavlja rečenice. Predloženi poticaji:

Dajte model priče da dijete ponovi.

Ako dijete ima teškoće u stvaranju svoje priče, predložite neodređenu temu (npr. "Možeš mi ispričati priču o Mikiju"), ili započnite priču tako što ćete dati model prve rečenice a onda napravite pauzu da procijenite da li će dijete nastaviti priču.

Instrukcija   Odgovor   datum   uvođenja   datum   savl.

(1) "Ispričaj mi priču o (1) Dijete priča priču o temi
Ispričaj mi priču."

(2) "Sada je tvoj red. (2) Dijete priča svoju priču

1. O određenoj temi
2. Bez teme

20. Program: Izražavanje zbunjenosti i traženje objašnjenja

- Procedura programa: Sjediti u stolicu nasuprot djeteta. Ustanovite pažnju i dajte neku kompliciranu instrukciju (npr. pitajte dijete da uradi nešto što znate da ono ne zna, kao "Dodirni svoj ris.", ili dajte trostupni nalog velikom brzinom, ili dajte instrukciju jako tiho). Potaknite dijete da izrazi zbunjenost i da traži objašnjenje (npr. "Ne razumijem. Pokaži mi kako to da uradim," ili "Nisam te razumio. Kaži to ponovo." ili "Nisam te čuo. Kaži to glasnije."). Potkrijepite pravilan odgovor. Ublažavajte poticanje tijekom slijedećih pokušaja. Drugačije potkrepljujte odgovore dane sa najmanje poticanja. Na kraju, potkrepljujte samo točne odgovore dane bez poticanja

- Predloženi preduvjeti: Izjavljuje "Ne znam" na nepoznata pitanja; primjećuje nepravilnosti

na slikama; ponavlja rečenice.

* Predloženi poticaji: Dajte model točnog odgovora.

Komplicirana instrukcija Odgovor datum uvođenja datum savlad.

Dijete izjavljuje da ne razumije

i traži objašnjenje

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.
- 10.
- 11.
- 12.
- 13.
- 14.
- 15.
- 16.
- 17.
- 18.
- 19.
- 20.

21. Program: Napredne posvojne zamjenice (ja/ti)

• Procedura programa:

- Ja/tvoj(a)/njegov(a,o)/njen(a,o) - Potaknite (fizički vodite) dijete da dodiruje dio tijela ili odjeće na vama ili na drugoj osobi. Recite: "Što ti radiš?" Potaknite dijete da kaže što radi koristeći pravilne zamjenice (npr, "Dodirujem tvoju glavu" ili "Dodirujem njeno rame"). Potkrijepite pravilan odgovor: Ubлаžavajte poticanje tijekom slijedećih pokušaja Drugačije potkrepljujte odgovore dane sa najmanje poticanja. Na kraju, potkrepljujte samo točne odgovore dane bez poticanja.

- Ti/moj(u, njegov(a,o)/njen(a,o) - Dodirnite dio tijela ili odjeće djeteta ili nekog drugog Kažite: "Što ja radim?" Potaknite dijete da kaže što vi radite koristeći pravilne zamjenice (npr. "Ti dodiruješ moju košulju" ili "Ti dodiruješ moju kapu"). Potkrijepite pravilan odgovor. Ubлаžavajte poticanje tijekom slijedećih pokušaja. Drugačije potkrepljujte odgovore dane sa najmanje poticanja. Na kraju, potkrepljujte samo točne odgovore dane bez poticanja.

- Nasumično 1 i 2- Potaknite (fizički vodite) dijete da dodiruje dio tijela ili odjeće na vama ili na nekom drugom dok vi također dodirujete dio tijela ili odjeće djeteta ili nekog drugog. Kažite ili pitanje 1 ili 2. Potaknite točan odgovor. Potkrijepite odgovor. Ubлаžavajte poticanje tijekom slijedećih pokušaja. Drugačije potkrepljujte odgovore dane sa najmanje poticanja. Na kraju, potkrepljujte samo točne odgovore dane bez poticanja.

- Predloženi preduvjeti: Imenuje poznate ljude, radnje, posjedovanje, spol, zamjenice (moj, tvoj, ja, ti)
- Predloženi poticaji: Dajte model točnog odgovora i koristite proceduru vremenskog odlaganja.

Pitanje Odgovor datum uvođenja datum savladavanja

- 1)"Što ti radiš?" 2)"Što ja radim?" 3) ili 1 ili 2 1) Opisuje što radi koristeći ispravne zamjenice
2)Opisuje što vi radite koristeći ispravne zamjenice 3) ili 1 ili 2

1. Ja/tvoj/njegov/njen
2. Ti/moj/njegov/njen
3. nasumično 1 ili 2

22. Program: Odgovaranje na pitanja o konverzaciji

- Procedura programa: Sjedite u krug sa djetetom i nekom drugom osobom. Neka dijete promatra konverzaciju o nekoj određenoj temi između vas i druge osobe (npr. "Mile, što ti najviše voliš jesti?" "Picu, a što ti najviše voliš jesti?" "Ja volim jesti hamburger."). Poslije konverzacije, pitajte dijete određena pitanja o njoj (jedno po jedno) (npr. "O čemu mi pričamo?" "Što Mile najviše voli jesti?" "Što ja volim jesti?"). Potaknite dijete da odgovori na svako pitanje (npr. "Vi pričate o tome što najviše volite jesti", "pica", "hamburger"). Potkrijepite pravilan odgovor. Ublažavajte poticanje tijekom slijedećih pokušaja. Drugačije potkrepljujte odgovore dane sa najmanje poticanja. Na kraju, potkrepljujte samo točne odgovore dane bez poticanja.
- Predloženi preduvjeti: Prepričava priču; sluša priču i odgovara na pitanja o priči; postavlja pitanja i prepričava informacije; prisjeća se događaja.

- Predloženi poticaji: Ponavljajte dijelove konverzacije. Dajte model točnog odgovora

1) Isto - Sjedite u stolici nasuprot djeteta. Pokažite dva predmeta koji su isti i recite "Što je ovdje isto?" ili "Zašto su oni isti?" Potaknite dijete da opiše sličnosti između dva predmeta (npr. "obje su jabuke"). Potkrijepite pravilan odgovor. Ublažavajte poticanje tijekom slijedećih pokušaja. Drugačije potkrepljujte odgovore dane sa najmanje poticanja. Na kraju, potkrepljujte samo točne odgovore dane bez poticanja.

2. Različito - Sjedite u stolici nasuprot djeteta. Pokažite dva predmeta koji su različiti i recite "Što je ovdje različito?" ili "Zašto su oni različiti?" Potaknite dijete da opiše razlike između dva predmeta (npr. "Jedno je jabuka a drugo lopta"). Potkrijepite pravilan odgovor. Ublažavajte poticanje tijekom slijedećih pokušaja. Drugačije potkrepljujte odgovore dane sa najmanje poticanja. Na kraju, potkrepljujte samo točne odgovore dane bez poticanja.

Naizmjenično isto i različito - Sjedite u stolici nasuprot djeteta. Pokažite dva predmeta koji su slični ali imaju različite osobine (npr. dvije lopte, jednu crvenu, drugu plavu). Recite "Što je ovdje različito?" ili "Što je ovdje isto?". Potaknite pravilan odgovor (npr. "jedna je plava a druga crvena" ili "obje su lopte"). Potkrijepite pravilan odgovor. Ublažavajte poticanje tijekom slijedećih pokušaja. Drugačije potkrepljujte odgovore dane sa najmanje poticanja. Na kraju, potkrepljujte samo točne odgovore dane bez poticanja.

Materijal: Predmeti

Predloženi preduvjeti: Imenuje predmete, osobine, boje i kategorije; razlikuje pitanja o

predmetima; identificirajte predmete koji su isti/različiti
Predloženi poticaji: Dajte model točnog odgovora.

Pitanje   Odgovor   datum uvođenja   datum savl.

- 1)"Što je ovdje isto?" 1. Opisuje sličnosti među predmetima
- 2)"Što je ovdje različito?" 2) Opisuje razlike među predmetima
- 3) Oi 1 ili 2 3) ili lili 2

1. Isto
2. Različito
3. Naizmjenično isto ili različito

23. Program: Isto ali različito (ekspresivno, van vidokruga)

• Procedura programa:

1) Isto - Sjedite u stolici nasuprot djeteta. Uspostavite pažnju i recite "Što je isto kod , i ?" (npr. "Što je isto kod jabuke i banane?") Potaknite dijete da opiše sličnosti između objekata (npr. "obje su voće"). Potkrijepite pravilan odgovor. Ublažavajte poticanje tijekom slijedećih pokušaja. Drugačije potkrepljujte odgovore dane sa najmanje poticanja Na kraju, potkrepljujte samo točne odgovore dane bez poticanja

2) Različito - Sjedite u stolici nasuprot djeteta Uspostavite pažnju i recite "Sto je različito kod i ?" (npr. "Što je različito kod jabuke i banane?") Potaknite dijete da opiše razlike između objekata (npr. "jedna je crvena a druga žuta"). Potkrijepite pravilan odgovor. Ublažavajte poticanje tijekom slijedećih pokušaja. Drugačije potkrepljujte odgovore dane sa najmanje poticanja Na kraju, potkrepljujte samo točne odgovore dane bez poticanja

3) Naizmjenično isto i različito- Naizmjenično postavljajte pitanje 1 ili 2. Potaknite točan odgovor. Potkrijepite pravilan odgovor. Ublažavajte poticanje tijekom slijedećih pokušaja Drugačije potkrepljujte odgovore dane sa najmanje poticanja. Na kraju, potkrepljujte samo točne odgovore dane bez poticanja

• Predloženi preduvjeti: Opisuje predmete van vidokruga; opisuje sličnosti i razlike između predmeta u vidokrugu. • Predloženi poticaji: Dajte model točnog odgovora

Pitanje   Odgovor   datum uvođenja   datum savl.

- 1)"Sto je isto kod i 1) Opisuje sličnosti među predmetima
- 2)"Sto je različito kod i ? " 2)Opisuje razlike među predmetima
- 3) ili lili 2 3) ili 1 ili 2

1. isto
2. Različito
3. Naizmjenično isto ili različito

24. Program: Odgovaranje na pitanje "Ko/koja/koji/koje/kojem/u čemu...?"

• Procedura programa: Sjedite u stolicu nasuprot djeteta. Ustanovite pažnju i pitajte (npr. "Tko je veliki, slon ili miš?"). Potaknite dijete da odgovori na pitanje (npr. "Slon") i potkrijepite odgovor. Ublažavajte poticanje tijekom slijedećih pokušaja Drugačije potkrepljujte odgovore dane sa najmanje poticanja. Na kraju, potkrepljujte samo točne odgovore dane bez poticanja.

Predloženi preduvjeti: Odgovara da/ne za objekte; odgovara na pitanja ko?, gdje? i zašto? i pitanja općeg znanja.

Predloženi poticaji: Dajte model točnog odgovora poticanje tijekom slijedećih pokušaja. Drugačije potkrepljujte odgovore dane sa najmanje poticanja Na kraju, potkrepljujte samo točne odgovore dane bez poticanja

2) Različito - Sjedite u stolici nasuprot djeteta Uspostavite pažnju i recite "Sto je različito kod i ?" (npr. "Što je različito kod jabuke i banane?") Potaknite dijete da opiše razlike između objekata (npr. "jedna je crvena a druga žuta"). Potkrijepite pravilan odgovor. Ublažavajte poticanje tijekom slijedećih pokušaja. Drugačije potkrepljujte odgovore dane sa najmanje poticanja Na kraju, potkrepljujte samo točne odgovore dane bez poticanja

3) Naizmjenično isto i različito- Naizmjenično postavljajte pitanje 1 ili 2. Potaknite točan odgovor. Potkrijepite pravilan odgovor. Ublažavajte poticanje tijekom slijedećih pokušaja Drugačije potkrepljujte odgovore dane sa najmanje poticanja. Na kraju, potkrepljujte samo točne odgovore dane bez poticanja

• Predloženi preduvjeti: Opisuje predmete van vidokruga; opisuje sličnosti i razlike između predmeta u vidokrugu. • Predloženi poticaji: Dajte model točnog odgovora.

Pitanje Odgovor datum uvođenja datum savl.

1)"Što je isto kod i 1) Opisuje sličnosti
među predmetima

2)"Što je različito kod i ?" 2) Opisuje razlike
među predmetima

3) ili 1 ili 2 3) ili 1 ili 2

1. Isto

2. Različito

3. Naizmjenično isto ili različito

25. Program: Odgovaranje na pitanje "Tko/koja/koji/koje/kojem/u čemu...?"

• Procedura programa: Sjedite u stolicu nasuprot djeteta Ustanovite pažnju i pitajte (npr. "Tko je veliki, slon ili miš?"). Potaknite dijete da odgovori na pitanje (npr. "Slon") i potkrijepite odgovor. Ublažavajte poticanje tijekom slijedećih pokušaja Drugačije potkrepljujte odgovore dane sa najmanje poticanja. Na kraju, potkrepljujte samo točne odgovore dane bez poticanja Predloženi preduvjeti: Odgovara da/ne za objekte; odgovara na pitanja tko?, gdje? i zašto? i pitanja općeg znanja

Predloženi poticaji: Dajte model točnog odgovora

Primjeri pitanja Odgovor datum uvođenja datum savl.

1. Tko pliva: riba ili ptica?
2. Koju igračku možeš baciti: loptu ili bicikl?
3. Koja je vrsta slatka: limun ili bombona?
4. Koja životinja kaže mijau: maca ili tigar?
5. U kojem godišnjem dobu pada snijeg: u ljeto ili zimu?
6. Što nosiš na glavi: kapu ili cipelu?
7. U čemu se voziš: u stolici ili autu? •
8. Koja je životinja mekana i krznena: zmija ili maca?
9. Tko je mali: slon ili miš?
10. Tko leti na nebu: ptica ili pas?

26. Program: Postavljanje pitanja kada se dobije neodređena informacija

- Procedura programa: Sjedite u stolicu nasuprot djeteta. Ustanovite pažnju i izgovorite neodređenu izjavu djetetu (npr. "Bila sam negdje jučer"). Potaknite dijete da postavi pitanje vezano za izjavu (npr. "Gdje si bila?"). Potkrijepite odgovor i odgovorite na pitanje (npr. "bila sam u kinu"). Ublažavajte poticanje tijekom slijedećih pokušaja. Drugačije potkrepljujte odgovore dane sa najmanje poticanja. Na kraju, potkrepljujte samo točne odgovore dane bez poticanja.

- Predloženi preduvjeti: Daje povratnu informaciju, odgovara na pitanja o temi, odgovara na pitanja kad? i zašto?, pita "Gdje je...", "Što je...", koristi napredne posvojne zamjenice, koristi pravilno vremena. Koristite proceduru vremenskog odlaganja tako što ćete davati model pitanja odmah nakon neodređene izjave a onda odlagati davanje modela za po 2 sekunde svakog slijedećeg pokušaja.

Primjer Odgovor: datum uvođenja datum savl.
neodređene izjave Postavlja pitanje
vezano za izjavu

1. "Što si dobila?" 1. "Dobila sam novu igračku."
2. "Kupila sam nešto u radnji." 2. "Što si kupila?"
3. "Moj prijatelj je uradio nešto smiješno." 3. "Što je on uradio?"
4. "Jela sam nešto 4. "Što si jela?"
dobro za ručak."
5. "Bila sam negdje jučer." 5. "Gdje si bila?"
6. "Moj tata je otišao na put." 6. "Gdje je otišao?"
7. "Idem negdje sutra." 7. "Gdje ideš?"
8. "Vidjela sam nekog danas." 8. "Koga si vidjela?"
9. "Netko je tamo." 9. "Tko je tamo?"
10. "Netko mi je ovo kupio." 10. "Tko ti je to kupio?"
11. "Morala sam da idem 11. "Zašto?"
kod liječnika"
12. "Ne mogu da idem danas u park." 12. "Zašto ne?"
13. "Idem u Zoološki." 13. "Kada ideš?"

27. Program: Odgovaranje na pitanja "Zašto...?" i "Kada bi.?"

- Procedura programa:

"Zašto...?" - Sjedite u stolicu nasuprot djeteta. Ustanovite pažnju i pitajte (npr. "Zašto ti jedeš?"). Potaknite dijete da odgovori na pitanje (npr. "Zato što sam gladan."). Potkrijepite

pravilan odgovor. Ublažavajte poticanje tijekom slijedećih pokušaja. Drugačije potkrepljujte odgovore dane sa najmanje poticanja. Na kraju, potkrepljujte samo točne odgovore dane bez poticanja.

"Kada bi...?"- Sjedite u stolicu nasuprot djeteta. Ustanovite pažnju i pitajte (npr. "Što bi radio kada bi bio gladan?"). Potaknite dijete da odgovori na pitanje (npr. "Pojeo bih nešto.").

Potkrijepite pravilan odgovor. Ublažavajte poticanje tijekom slijedećih pokušaja. Drugačije potkrepljujte odgovore dane sa najmanje poticanja. Na kraju, potkrepljujte samo točne odgovore dane bez poticanja.

- Predloženi preduvjeti: Odgovara na pitanja tko?, što?, gdje?; imenuje radnje, osjećanja i funkcije.
- Predloženi poticaji: Dajte model točnog odgovora.

Pitanje   Odgovor   datum uvođenja   datum savl.

(1)"Zašto ti.-? 1.)"Zato što sam..."

(2)"Što bi radio kada ..,? 2)" Ja bih~"

1. jedeš/gladan
2. piješ/žedan
3. spavaš/umoran
4. plačeš/tužan
5. smješkaš/sretan
6. ideš kod doktora/bolestan
7. kupaš/prljav
8. oblačiš jaknu/hladno
9. smiješ/nešto smiješno
10. nosiš kišobran/pada kiša

28. Program: Logički dopunjavanje rečenice

• Procedura programa: Sjedite u stolicu nasuprot djeteta. Ustanovite pažnju i pokažite sliku relevantnu za primjere navedene ispod. Recite dio rečenice (npr. "Njegove ruke su prljave. On mora da ..."). Potaknite dijete da dovrši rečenicu (npr. "Ih opere"). Potkrijepite pravilan odgovor. Ublažavajte poticanje tijekom slijedećih pokušaja. Drugačije potkrepljujte odgovore dane sa najmanje poticanja. Na kraju, potkrepljujte samo točne odgovore dane bez poticanja.

• Materijal: slike

• Predloženi preduvjeti: Opisuje nepravilnosti; odgovara na pitanja "Zašto..." i "Kada bi..."

• Predloženi poticaji: Dajte model točnog odgovora

Primjeri nedovršenih Odgovor dovršava rečenicu datum uvođenja datum savl.
rečenica

1."On je gladan. Treba da..."

2. "Pada kiša. Ona treba da..."

3." On je žedan. Treba da..." "

4. "Doktor je zaključan. On treba da..."

5."On je posjekao prst. On treba da..."

29. Program: Opisivanje nepravilnosti na slikama

- Procedura programa: Sjedite u stolicu nasuprot djeteta i ustanovite pažnju. Pokažite sliku koja prikazuje nešto pogrešno (npr. slika auta sa četvrtastim gumama) i pitajte "Što ne valja na ovoj slici?". Potaknite dijete da opiše što nije u redu na slici (npr. "Gume su četvrtaste."). Potkrijepite pravilan odgovor. Ublažavajte poticanje tijekom slijedećih pokušaja Drugačije potkrepljujte odgovore dane sa najmanje poticanja Na kraju, potkrepljujte samo točne odgovore dane bez poticanja
- Materijal: Karte se sa slikama na kojima su nepravilnosti.
- Predloženi preduvjeti: Opisuje slike; govori sličnosti i razlike među objektima; odgovara na pitanja "Zašto?".
- Predloženi poticaji: Dajte model opisa da ga dijete imitira.

Pitanje:" Odgovor: Opisuje nepravilnosti na slici datum uvođenja datum savladavanja
Što je ovdje pogrešno?"

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.
- 10.
- 11.
- 12.
- 13.
- 14.
- 15.
- 16.
- 17.
- 18.
- 19.
- 20.

30. Program: Predviđanje ishoda

- Procedura programa:

1) Na slikama- Pokažite djetetu sliku koja prikazuje događaj koji se može predvidjeti (npr. dječak toči sok). Pitajte jedno od slijedećih pitanja: "Što misliš, što će (osoba npr. dječak) uraditi poslije?" "Što će se posle desiti?". Potaknite dijete da kaže što će se poslije desiti (npr. "Dječak će popiti sok."). Potkrijepite pravilan odgovor. Ublažavajte poticanje tijekom slijedećih pokušaja. Drugačije potkrepljujte odgovore dane sa najmanje poticanja Na kraju, potkrepljujte samo točne odgovore dane bez poticanja

2) U pričama- Ispričajte djetetu kratku priču o događaju čiji se ishod može predvidjeti (npr. "Jednog dana Leo je bio gladan. Odlučio je napraviti sendvič. Kad je otišao da uzme kruh, vidio je da ga više nema"). Postavite jedno od slijedećih pitanja: "Što misliš,

što će (osoba npr. Leo) da uradi poslije?" "Što će se poslije dogoditi?". Potaknite dijete da kaže što će se posle dogoditi (npr. "Leo će otići u dućan kupiti kruh."). Potkrijepite pravilan odgovor. Ublažavajte poticanje tijekom slijedećih pokušaja. Drugačije potkrepljujte odgovore dane sa najmanje poticanja Na kraju, potkrepljujte samo točne odgovore dane bez poticanja

- Materijal: Slike događaja kojima se može predvidjeti ishod

Predloženi preduvjeti: Opisuje nepravilnosti; odgovara na pitanja "Zašto?"; priča priču; prisjeća se događaja; logički završava rečenice.
Predloženi poticaji: Dajte model točnog odgovora.

Pitanje Odgovor datum uvođenja datum savladavanja
(1-2)"Sto misliš, što će se poslije dogoditi?" ili Što misliš da će uraditi poslije?" (1-2) Dijete predviđa odgovarajući kraj

1. Na slikama
2. U pričama

31. Program: Daje objašnjenja

- Procedura programa: Sjedite u stolicu nasuprot djeteta i ustanovite pažnju. Pokažite sliku koja prikazuje neku scenu ili događaj (npr. plažu, kuhinju, djecu koja rade snjegovića). Pitajte dijete pitanje o slici (npr. "Koje je ovo godišnje doba?"). Nakon što dijete odgovori na pitanje (npr. "zima"), recite "Kako znaš da ?" (npr. "Kako znaš da je zima?"). Potaknite dijete da da objašnjenje (npr. "Zato što ima snijega").Potkrijepite pravilan odgovor. Ublažavajte poticanje tijekom slijedećih pokušaja. Drugačije potkrepljujte odgovore dane sa najmanje poticanja. Na kraju, potkrepljujte samo točne odgovore dane bez poticanja.

- Materijal: Slike scena i događaja

- Predloženi preduvjeti: Opisuje slike; govori koje su sličnosti i razlike među predmetima; odgovara na zašto/zato pitanja.

- Predloženi poticaji: Dajte model objašnjenja da dijete imitira.

Pitanje: Odgovor: datum uvođenja datum savl.

Kako znaš da Daje objašnjenje
— ?

Primjeri:

1. Slika rođendanske zabave

pitajte: "Što oni rade?" "Slave rođendan"

Kako znaš da oni slave rođendan?" " "Zato što pušu svjećice na torti"

2. Slika parka

"Kako se zove ovo mjesto?"

"Kako znaš da je to park?" "To je park"

"Zato što tu ima tobogan i klackalice"

3. Slika djevojčice koja se smije
"Kako se ona osjeća?" "Ona je sretna"
"Kako znaš da je sretna?" "Zato što se smije"

4. Slika djevojčice u kupaćem kostimu
"Gdje ona ide?" "Na plivanje"
"Kako znaš da ide na plivanje?" "Zato što je obukla kupaći kostim"

32. Program: Isključivanje stvari na osnovu osobine i kategorije

• Procedura programa:

1) Osobina - Stavite na stol ispred djeteta grupu objekata različitih po osobinama. Dajte instrukciju "Daj mi nešto što nije_ (osobina)" (npr. "Daj mi nešto što nije malo" ili " Daj mi nešto što nije žuto" ili " Daj mi nešto što nije mekano"). Potaknite dijete da vam da pravi predmet Potkrijepite pravilan odgovor. Ublažavajte poticanje tijekom slijedećih pokušaja. Drugačije potkrepljujte odgovore dane sa najmanje poticanja. Naizmjenično dajte instrukciju 1 sa instrukcijom "Daj mi nešto što je (osobina)" (npr. "Daj mi nešto što je žuto"). Na kraju, potkrepljujte samo točne odgovore dane bez poticanja

2) Kategorija - Stavite na stol ispred djeteta grupu objekata različitih po kategoriji kojoj pripadaju. Dajte instrukciju "Daj mi nešto što nije (kategorija)" (npr. "Daj mi nešto što nije hrana" ili " Daj mi nešto što nije životinja" ili " Daj mi nešto što nije voće"). Potaknite dijete da vam da pravi predmet. Potkrijepite pravilan odgovor. Ublažavajte poticanje tijekom slijedećih pokušaja Drugačije potkrepljujte odgovore dane sa najmanje poticanja Naizmjenično dajte instrukciju 2 sa instrukcijom "Daj mi nešto što je (kategorija)" (npr. "Daj mi nešto što je hrana"). Na kraju, potkrepljujte samo točne odgovore dane bez poticanja

- Materijal: Objekti iste kategorije i objekti sličnih osobina
- Predloženi preduvjeti: Identificirajte opisane predmete; odgovara da/ne na pitanja o objektima; identificirajte iste i različite predmete; odgovara na pitanja "Ko/koja/koji/koje čijem/u čemu...?"; identificirajte objekte koji ne pripadaju bazirano na osobini i kategoriji.

Instrukcija   Odgovor   datum uvođenja   datum savl.

(1-2) "Daj mi nešto što nije (1-2) Dijete daje pravi predmet

1. Osobina 2. Kategorija

2. Doktor "Netko ko mi daje lijekove kad sam bolestan"
bolnica "To je mjesto gdje ljudi idu kad su bolesni"
lijek "To je nešto što ja pijem kad sam bolestan"

3. Učitelj
"Netko tko me uči"
škola "To je mjesto gdje idem učiti"
školska ploča " "To je nešto na čemu pišem u školi"

33. Program: Imitiranje vršnjaka

- Procedura programa:

1) Pokreti grube motorike - Postavite dijete u stolicu nasuprot vršnjaka. Potaknite vršnjaka da izvede neki od grubih motornih pokreta (npr. šapnite mu da pljesne rukama tako da dijete ne bi čulo instrukciju ili koristite sliku nekog pokreta kao pomagalo). Dok vršnjak izvodi pokret, dajte instrukciju "Uradi isto što radi (ime vršnjaka)*" (npr. "Uradi isto što Vera radi"). Potaknite dijete da imitira grubi motorni pokret Potkrijepite pravilan odgovor. Ublažavajte poticanje tijekom slijedećih pokušaja. Drugačije potkrepljujte odgovore dane sa najmanje poticanja. Na kraju, potkrepljujte samo točne odgovore dane bez poticanja.

2) Radnje - Postavite dijete i vršnjaka da sjede jedan pored drugog. Potaknite vršnjaka da izvede neku radnju van stolice i da se potom vrati (npr. "Idi daj koš"). Vršnjak treba da izvede radnju (npr. da uzme loptu i da koš). Kad se vršnjak vrati na mjesto, dajte instrukciju "Sada je tvoj red. Uradi isto stoje uradio/la (vršnjaka)" (npr. "Sada je tvoj red. Uradi isto što je uradila Vera"). Potaknite dijete da imitira radnju. Potkrijepite pravilan odgovor. Ublažavajte poticanje tijekom slijedećih pokušaja. Drugačije potkrepljujte odgovore dane sa najmanje poticanja. Na kraju, potkrepljujte samo točne odgovore dane bez poticanja.

3) Verbalni odgovor - Sjedite u stolicu nasuprot djeteta i vršnjaka. Dijete i vršnjak treba da sjede jedan pored drugog. Pokažite sliku vršnjaku (dijete ne smije da vidi sliku) i pitajte vršnjaka "Što je ovo?" Nakon što vršnjak imenuje sliku, recite "Što je (ime vršnjaka) video?" Potaknite dijete da imenuje što je vršnjak vidio (npr. "jabuka"). Potkrijepite pravilan odgovor. Ublažavajte poticanje tokom slijedećih pokušaja. Drugačije potkrepljujte odgovore dane sa najmanje poticanja. Na kraju, potkrepljujte samo točne odgovore dane bez poticanja.

- Predloženi preduvjeti: Imitira ponašanje odraslih; ponavlja rečenice; prati jednostupne instrukcije.
- Predloženi poticaji:

(1-2) Fizički vodite dijete da uradi odgovor

(3) Dajte verbalni model ili dajte djetetu da vidi sliku dok postavljate pitanje

Pitanje   Odgovor   datum uvođenja   datum savl.

1)"Uradi ovo što (1-2) Imitira demonstraciju vršnjaka radi"

2)"Sada je tvoj red.

Uradi ono što je uradio"

3)"Što je vidio?" (3) Imenuje što je vršnjak video

1. Pokreti grube motorike

2. Radnje

3. Verbalni odgovori

34. Program: Upućivanje poziva na igru vršnjaku

- Procedura programa:

1) Verbalna instrukcija - Tokom igre u prostoriji sa vršnjakom, priđite djetetu i recite instrukciju "Idi pitaj (ime vršnjaka) da se igrate (omiljena igra i djeteta i vršnjaka)" (npr. "Idi pitaj Paju da se igrate sa autićima"). Potaknite dijete da priđe osobi, pridobije njenu pažnju, i uputi poziv na igru (npr, Pajo hoćeš li da se igraš sa autićima?). Potkrijepite odgovor. Dozvolite djetetu i vršnjaku da se igraju te igre. Ublažavajte poticanje tijekom slijedećih pokušaja. Drugačije potkrepljujte odgovore dane sa najmanje poticanja. Na kraju, potkrepljujte samo točne odgovore dane bez poticanja.

2) Bez verbalne instrukcije - Postavite više omiljenih igara u sobi za igru. Kada dijete i vršnjak uđu u sobu, čekajte da vidite koju će igru dijete početi da se igra. Čim dijete priđe nekoj igrački (npr. dijete odlazi do autića), odmah usmjerite dijete da priđe vršnjaku i potaknite ga da uputi poziv na igru (npr. dajte model poziva na igru ili recite "Pajo, hajde da se igramo sa autićima"). Potkrijepite odgovor. Dozvolite djetetu i vršnjaku da se igraju te igre. Ublažavajte poticanje tijekom slijedećih pokušaja. Drugačije potkrepljujte odgovore dane sa najmanje poticanja. Na kraju, potkrepljujte samo točne odgovore dane bez poticanja. Svaki put kad dijete pokaže interes za neku drugu igru, ponovite proceduru

- Predloženi preduvjeti: Ponavlja rečenice; prenosi verbalne poruke; iskazuje zahtjeve rečenicom; prati dvostupne instrukcije; igra se sa igračkama.

- Predloženi poticaji: Fizički vodite dijete odostraga da priđe vršnjaku i dajte model poziva na igru da dijete ponovi.

Instrukcija: "Idi pitaj

da se igrate
Odgovor Prilazi vršnjaku i poziva ga na igru datum uvođ.datum savl.

1. Sa verbalnom instrukcijom

2. Bez verbalne instrukcije

35. Program: Demonstrira nove odgovore kroz opservaciju

- Procedura programa:

Na nepoznate slike - Sjedite u stolicu nasuprot djeteta i vršnjaka. Dijete i vršnjak treba da sjede jedan pored drugog. Pokažite djetetu sliku nepoznatog predmeta. Pitajte "Što je ovo?"; dijete treba da odgovori "Ne znam." (vidite preduvjete ispod). Pokažite istu sliku vršnjaku (slika bi trebalo da bude sa objektom koga vršnjak može da imenuje) pitajte vršnjaka "Što je ovo?" . Vršnjak treba pravilno imenovati sliku. Potkrijepite pravilan odgovor (npr. "Tako je!"). Ponovo pokažite sliku djetetu i pitajte "Što je ovo?" Dijete treba pravilno imenovati sliku (npr. ponovi vršnjakov odgovor). Potkrijepite odgovor.

Na nepoznata pitanja - Sjedite u stolicu nasuprot djeteta i vršnjaka. Dijete i vršnjak treba da sjede jedan pored drugog Postavite djetetu nepoznato pitanje. Dijete treba da odgovori "Ne znam." (vidite preduvjete ispod). Postavite isto pitanje vršnjaku (pitanje bi trebalo da bude takvo da vršnjak može da odgovori na njega). Vršnjak treba pravilno da odgovori na pitanje. Potkrijepite pravilan odgovor (npr. "Tako je!"). Ponovo postavite pitanje djetetu. Dijete treba pravilno da odgovori na pitanje (npr. ponovi vršnjakov odgovor). Potkrijepite odgovor.

- Materijal: Slike koje dijete ne može, ali vršnjak može prepoznati.

- Predloženi preduvjeti: Govori "Ne znam" za nepoznata pitanja i objekte; imitira verbalne odgovore vršnjaka.

- Predloženi poticaji: Neka dijete opet promatra odgovor, dajte model odgovora nakon vršnjakovog modela (npr. "Tako je, to je (naziv)!").

Pitanje   Odgovor   datum uvođenja   datum savl.

1) "Što je ovo?"   1) Točno imenuje sliku   poslije

2) Novo pitanje   2) Točno odgovara na pitanje
vršnjakovog modela   posle vršnjakovog modela

1. Na slike

2. Na nepoznata pitanja